

Громадська думка про правотворення

/Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів/

№ 9 (112) травень 2016

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

<i>Уряд спрямує 42 млн гривень на поповнення фондів публічних бібліотек сучасною україномовною літературою.....</i>	3
<i>Кабінет Міністрів України схвалив законопроект про запровадження в Україні інституту уповноважених економічних операторів.....</i>	3

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

<i>С. Закірова</i>	
<i>Відшкодування збитків, завданих житлу населення в зоні АТО: знову надія чи наразі початок здійснення?.....</i>	4
<i>О. Кривецький</i>	
<i>Особлива процедура закупівлі для потреб оборони.....</i>	11
<i>О. Бусол</i>	
<i>Деофшоризація в Україні у світлі нової світової тенденції.....</i>	13

ІНФОРМАЦІЙНА КАРТИНА МІСЯЦЯ.....	22
---	----

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Огляд валютного ринку.....	31
Моніторинг законодавства.....	38

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА	43
-------------------------------	----

АКТАЛЬНА ПОДІЯ

Уряд спрямує 42 млн гривень на поповнення фондів публічних бібліотек сучасною україномовною літературою

Уряд на своєму засіданні 25 травня схвалив проект розпорядження, який дозволить шляхом перерозподілу видатків поповнити фонди публічних бібліотек україномовними книгами.

Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству культури на 2016 рік» розроблено Міністерством культури України за власною ініціативою.

Проект передбачає усунення невідповідностей шляхом перерозподілу видатків з видатків споживання на видатки розвитку. Законом України «Про державний бюджет на 2016 рік» Мінкультури були передбачені кошти на придбання українських книжок на 42 млн гривень. Водночас міністерство було позбавлене можливості використати ці кошти, внаслідок того, що вони були передбачені за видатками споживання, а не видатками розвитку, як вимагає того законодавство.

Прийняття проекту розпорядження надасть можливість поповнити фонди публічних бібліотек сучасною україномовною літературою (*Урядовий портал (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249060827&cat_id=244276429). – 2016. – 26.05*).

Кабінет Міністрів України схвалив законопроект про запровадження в Україні інституту уповноважених економічних операторів

Уряд схвалив законопроект про запровадження в Україні інституту уповноважених економічних операторів (УЕО), що був розроблений Міністерством фінансів за участі експертних та громадських організацій.

Міністерство фінансів працює над реалізацією системної реформи митниці, що передбачає, зокрема, наближення українського законодавства в податковій та митній сфері до Угоди між Україною та ЄС про поглиблену зону вільної торгівлі (EUDCFТА). У рамках цієї політики було розроблено проект закону про інститут УЕО, аналогічний тому, що функціонує в ЄС, та який є одним з основних базисів митного співробітництва між Україною та ЄС.

Ухвалений закон передбачає, що держава надаватиме добросовісним підприємствам сертифікати УЕО (сертифікат щодо надійності та безпеки та/або сертифікат на спрощення митних процедур). Залежно від виду сертифікату підприємства зі статусом УЕО зможуть користуватись, зокрема, такими спрощеними процедурами:

- митне оформлення в першочерговому порядку із застосуванням меншого обсягу митних процедур;
- подання короткої ввізної декларації зі зменшеним переліком відомостей;

– отримання завчасного повідомлення про проведення митного огляду та обрання місця його проведення тощо.

Законопроект також встановлює прозорий порядок надання статусу УЕО на основі чітко визначених критеріїв. Зокрема, УЕО має суворо дотримуватися положень законодавства України, стандартів надійності та безпеки, мати бездоганну ділову репутацію та фінансову стійкість підприємства, позитивну історію виконання зобов'язань тощо.

Підприємство, яке набуває статусу УЕО, стає повноцінним учасником так званого міжнародного ланцюга безпечних поставок, що сприятиме підвищенню їх конкурентоспроможності на зовнішньому та внутрішньому ринках. Кінцевим результатом реформи стане взаємне визнання українських та європейських УЕО (*Урядовий портал* (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249060545&cat_id=244276429)). – 2016. – 26.05).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Закірова, ст. наук. співроб. НЮБ НБУВ, канд. іст. наук

Відшкодування збитків, завданих житлу населення в зоні АТО: знову надія чи нарешті початок здійснення?

11 травня 2016 р. Комітет Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства одногослосно ухвалив, підтримав та запропонував включити до порядку денного поточної сесії парламенту, а також прийняти в першому читанні проект закону про відшкодування збитків за зруйноване (знищене) або пошкоджене приватне житло особам, приватне житло або приватні домогосподарства яких були пошкоджені (зруйновані) під час проведення антитерористичної операції (№ 4301). Ініціаторами законопроекту, що був зареєстрований 24.03.2016 р., виступили народні депутати О. Недава, А. Герасимов, С. Сажко, М. Єфімов, Д. Лубінець, М. Іонова і Н. Веселова.

Члени комітету запропонували врахувати під час доопрацювання проекту до розгляду в другому читанні основні положення альтернативного законопроекту (№ 4301-1) про відшкодування збитків, завданих житлу населення внаслідок проведення антитерористичної операції, який було зареєстровано 11.04.2016 р. народним депутатом Н. Королевською. Оскільки завданням обох законопроектів є створення законодавчого механізму для відшкодування збитків, завданих житлу населення внаслідок проведення антитерористичної операції, народні депутати рекомендували поєднати положення обох документів.

У тексті законопроекту встановлено, що відшкодування збитків буде здійснюватися протягом 2016–2017 рр. за рахунок коштів державного бюджету за окремою бюджетною програмою, передбаченою Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

Документом також передбачено, що компенсація здійснюватиметься за

об'єкти, розташовані в населених пунктах на відповідних територіях Донецької та Луганської областей, за виключенням тих, що увійшли до переліку населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та переліку населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, затверджених Кабінетом Міністрів України. «Відшкодування збитків в населених пунктах, які увійшли до зазначених переліків, здійснюється в тому ж порядку по мірі їх звільнення від окупації», – ідеться в законопроекті.

Як повідомляє правова інформплатформа ЮрЛіга, згідно з проектом закону відшкодування збитків здійснюватиметься за результатами обстеження спеціально створеною комісією об'єктів, розташованих у населених пунктах Донецької і Луганської областей. Розмір збитків у грошовому еквіваленті визначається комісією залежно від категорії пошкодження об'єкта житлового фонду.

За законопроектом під відшкодування потрапляють житло і господарські споруди, а також майно, що знаходилося в них, яке було знищено в результаті військових дій у зоні АТО. Щоб вимагати компенсацію, заявник повинен надати документи, які підтверджують наявність майна, його знищення і неможливість подальшого використання.

Усі пошкоджені об'єкти розділять на три групи залежно від цієї класифікації, і будуть встановлюватися розміри виплат:

I категорія – об'єкт житлового фонду зруйнований, непридатний для подальшого проживання, відновленню не підлягає;

II категорія – об'єкт житлового фонду пошкоджений, будівельні конструкції, інженерні мережі і системи підлягають капітальному ремонту;

III категорія – об'єкт житлового фонду має незначні пошкодження, будівельні конструкції, інженерні мережі і системи підлягають поточному ремонту.

Передбачається, що компенсація збитку буде проводитися в повному розмірі. Заявник повинен буде відкрити розрахунковий рахунок у банку, на який і будуть нараховані кошти. Засоби для відшкодування будуть контролюватися державою і можуть використовуватися особами виключно для будівництва або придбання житла, капітального або поточного ремонту.

Експерти, вимушені переселенці, правозахисники, потерпілі мешканці Донбасу затаїли подих: невже це питання, нарешті, зрушило з мертвої точки? Хотілося б вірити, але реалії правотворчої роботи наших керманців та парламентарів не дають поки підстав для оптимізму. Справа у тім, що проблема відшкодування збитків, завданих житлу населення України внаслідок проведення антитерористичної операції, вже давно ввійшла до розряду найгостріших. Проте розв'язання її постійно відкладається.

Актуальність цього питання підкреслюють оперативні відомості Донецької та Луганської ОДА про загальну суму збитків за зруйноване або пошкоджене майно, які навів під час засідання Комітету Верховної Ради з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства помічник народного депутата О. Недави О. Митрофанов. Він підкреслив, що за час проведення антитерористичної операції об'єктам приватного житлового фонду і приватного домогосподарства в Донецькій і Луганській областях було завдано збитків на суму більш ніж у 2,4 млрд грн.

У Донецькій області станом на 5 травня 2016 р. загальна сума збитків за

зруйноване або пошкоджене майно становить 1 884,4 млн грн, загальна кількість пошкоджених або зруйнованих об'єктів – 9029. У тому числі: 838 будинків – комунальної форми власності, 24 – житлово-будівельних кооперативів, 42 – об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та 8125 приватних житлових будинків. Кількість людей, які залишилися без житла, води, газу, електроенергії тощо – 13,1 тис. осіб.

У Луганській області станом на 1 квітня 2016 р. загальна сума збитків за зруйноване або пошкоджене майно становить 519,8 млн грн, загальна кількість пошкоджених або зруйнованих об'єктів – 6857. У тому числі: пошкоджених об'єктів – 6310 (994 квартири та 5316 будинків); зруйнованих об'єктів – 547 (129 квартир та 418 будинків).

Деякі інші цифри про зруйноване (знищене) або пошкоджене житло наводить глава Міжнародної громадської організації «Луганське земляцтво» В. Горан. Він зазначає, що станом на початок 2016 р. унаслідок проведення АТО в Луганській області зруйновано та пошкоджено 6 тис. 719 житлових будинків, у Донецькій області – близько 5,5 тис. житлових будинків усіх форм власності.

Утім, достовірних і точних даних про кількість руйнувань та ушкоджень житлових помешкань, приватних будинків і господарських приміщень на сьогодні не має жоден державний орган України. І справа не тільки у тому, що будь-яка з державних інституцій і досі серйозно та ґрунтовно не проводила таких підрахунків. Сьогодні великі сподівання експерти, правозахисники і пересічні громадяни України покладають на новостворене Міністерство з питань тимчасово окупованих територій і внутрішньо переміщених осіб. Дуже великою перешкодою на шляху встановлення реальних масштабів збитків мешканців Луганської та Донецької областей, де вже понад два роки проводиться АТО, а відтак і розмірів відповідної компенсації, на яку можуть розраховувати потерпілі, залишається зневіра громадян у можливостях (і бажанні) захисту державою їхніх законних прав.

Окрім того, частина жителів Луганської та Донецької областей, житло яких було пошкоджено, частково або повністю зруйновано, унаслідок відомих обставин вимушені були залишити власні домівки та переселитися до інших регіонів України. Житлові приміщення та приватні будинки, які розташовані на території, яка сьогодні не підконтрольна Україні, не можуть бути обстежені у зв'язку з неможливістю доступу до ушкоджених об'єктів представників Української держави. Отже, враховуючи все зазначене, встановлення точних відомостей щодо обсягів та розмірів відшкодування збитків особам за зруйноване або пошкоджене приватне житло або домогосподарства, зруйновані під час проведення антитерористичної операції, на сьогодні не виявляється можливим.

Утім, усе це не може бути підставою для виправдання бездієвості держави в питаннях захисту законних прав громадян України на володіння майном і житлом зокрема. Про недостатні зусилля української влади щодо вирішення питання про компенсацію громадянам України збитків за ушкодження та руйнування житла під час проведення АТО говорить той факт, що державні діячі почали порушувати це питання ще у 2014 р. Але далі слів справа так і не дійшла...

Так, ще 20 жовтня 2014 р. в інтерв'ю УНІАН тоді ще віце-прем'єр, міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства В. Гройсман заявив: «Я запропонував уряду розглянути питання компенсації за втрату

житла в зоні АТО». При цьому віце-прем'єр не став називати можливу суму компенсації, пославшись на те, що дана ініціатива ще перебуває в процесі розгляду профільними міністерствами.

5 листопада 2014 р. те ж УНІАН навело текст листа Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства у відповідь на запит Донецької обласної громадської організації «Донецький прес-клуб». Згідно з документом, Мінрегіон підготував і подав на розгляд уряду проект постанови «Про відшкодування шкоди особам, постраждалим під час проведення антитерористичної операції в Донецькій і Луганській областях». Зокрема, за даними УНІАН, проект передбачає затвердження чотирьох категорій складності пошкодження об'єктів, залежно від яких і буде визначатися сума відшкодування. Так, громадянам, житло яких повністю зруйноване, не підлягає відновленню та непридатне для подальшого проживання (I категорія), пропонується виділяти 150 тис. грн на зруйнований житловий об'єкт і по 10 тис. грн на кожного члена сім'ї за втрачене майно. Особам, житло яких частково пошкоджене і потребує капітального ремонту (II категорія), пропонується виділяти 50 тис. грн на об'єкт і по 5 тис. грн на кожного члена сім'ї. Також Мінрегіон пропонує виділяти по 20 тис. грн на частково пошкоджені об'єкти, що потребують поточного ремонту, а саме – заміни віконних і дверних блоків, сантехніки та газового обладнання, відновлення ремонту (III категорія). На пошкоджені об'єкти, що потребують заміни вікон та дверей, ремонту відкосів (IV категорія), міністерство пропонує виділяти 10 тис. грн. Подальша доля цього документа невідома, ані експерти, ані посадовці його практично не обговорювали...

Певні зусилля до розв'язання цієї вкрай болючої проблеми намагалися докладати й окремі парламентарі. Зокрема, першою законодавчою ініціативою з приводу розв'язання проблеми відшкодування збитків за зруйноване (знищене) або пошкоджене під час проведення антитерористичної операції став зареєстрований 18 лютого 2015 р. проект Закону № 2167 «Про внесення змін до Закону України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб” (щодо компенсації вартості пошкодженого майна)». Ініціаторами законопроекту виступили народні депутати Г. Логвинський, В. Пацкан, А. Шкрум, І. Геращенко і Г. Немиря. Метою цього законопроекту є надання внутрішньо переміщеним особам права на відшкодування шкоди та компенсацію пошкодженого майна, у тому числі й житла.

Як зазначає інформаційний ресурс Донбас SOS, законопроектом пропонувалося внести зміни до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», якими передбачити, що у випадку завдання шкоди майну внутрішньо переміщеної особи, що було залишене нею на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснено внутрішнє переміщення, вона має право на відшкодування шкоди та компенсацію вартості такого майна. При цьому Кабміну доручалося розробити механізм відшкодування шкоди та компенсацію вартості майна, але вже у вигляді законопроекту та без зазначення терміну виконання. Ініціатори закону передбачали, що на компенсацію за зруйноване або пошкоджене майно матимуть право тільки особи, які мають довідку ВПО, а отже, обмежувалося коло осіб, які можуть потребувати такої компенсації. Крім того, законопроектом не визначалося, за рахунок яких джерел мала виплачуватися зазначена компенсація. Цікаво, що ще 19 травня 2015 р. (рік тому!)

законопроект було включено до порядку денного, але й досі парламентарі не розглядали його по суті.

Наступною законодавчою ініціативою став зареєстрований 9 листопада 2015 р. народним депутатом Н. Веселовою проект Закону № 3434 «Про внесення змін до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» щодо компенсації за пошкоджене житло в наслідок проведення АТО». Метою цього законопроекту було законодавче врегулювання питання компенсації саме пошкодженого житла внаслідок проведення АТО та надання Кабінету Міністрів повноважень з визначення практичних механізмів такого відшкодування чи компенсацій. На відміну від попереднього законопроекту цей документ пропонував дещо інший підхід у розв'язанні проблеми. Зокрема, законопроект № 3434 пропонував внести зміни до Закону України «Про боротьбу з тероризмом», зобов'язавши Кабінет Міністрів у 30-денний термін після набрання чинності законопроекту (становитиме 30 днів після опублікування) розробити механізми відшкодування чи компенсацій пошкодженого житла на рівні постанови Кабміну. При цьому документом не обмежувалося коло осіб, які можуть претендувати на відшкодування чи компенсацію пошкодженого житла, а джерелом такого відшкодування визначався Державний бюджет України.

Одним із ключових аргументів щодо прийняття законопроекту були відомості, що на кінець жовтня 2015 р. тільки за підрахунками Донецької обласної держадміністрації у Донецькій області від початку бойових дій повністю або частково зруйновано майже 7,5 тис. об'єктів житлового фонду. Утім, 29 березня 2016 р. Комітет ВР з питань національної безпеки і оборони цей законопроект повернув на доопрацювання.

На необхідність розв'язання проблеми відшкодування збитків за зруйноване або пошкоджене під час проведення антитерористичної операції приватне майно осіб, у тому числі й житло, звертала увагу і громадськість.

Уже згадуваний нами В. Горан наголошує на тому, що в Україні відсутня законодавча база, яка б встановлювала чіткий механізм забезпечення конституційного права громадянина на отримання компенсації за втрачене майно внаслідок проведення антитерористичної операції. З метою утворення відповідного алгоритму захисту майнових прав українців МГО «Луганське земляцтво» підготувало і передало головам депутатських фракцій Верховної Ради у лютому 2016 р. проект Закону «Про відшкодування шкоди, заподіяної майну фізичних осіб на території проведення антитерористичної операції в Донецькій і Луганській областях в результаті її проведення». На думку представника громадської організації, їх документ чітко визначив умови, розмір і порядок відшкодування шкоди, завданої майну фізичних осіб на території проведення антитерористичної операції. Проте, як вважає В. Горан, ті розміри компенсації, які прописані в законопроекті, не є остаточною сумою виплати, а становлять лише часткову компенсацію. Але законопроект поки так і залишився без розгляду.

Незважаючи на нещодавнє схвальне рішення комітету ВР щодо законопроекту № 4301, як зазначає на своєму сайті юридична фірма «Курчин та партнери», цей документ вже отримав масу як позитивних, так і негативних відгуків. Прихильники стверджують, що парламенту давно слід було звернути увагу на майнові втрати громадян, які постраждали від військових дій у зоні АТО. Натомість противники не впевнені, що в бюджеті достатньо фінансів для подібної компанії. Гроші можуть

бути виділені так званим «своїм людям», причому в підвищеному розмірі, а реально потерпілі громадяни не отримують нічого. Тобто фактично під приводом турботи про громадян можуть створити ще одну корупційну схему.

Можливо розв'язання цієї проблеми та встановлення на державному рівні чіткого механізму дій з приводу відшкодування збитків, завданих житлу населення внаслідок проведення антитерористичної операції, істотно прискорять судові рішення. Адже першу позитивну судову ухвалу на користь потерпілої 80-річної мешканки м. Слов'янська Апеляційний суд Донецької області виніс ще 15 березня 2016 р., і розмір встановленого відшкодування за житло, зруйноване під час конфлікту на Донбасі, більш ніж у два рази (363 789 грн) перевищує колись передбачувані урядовцями гроші. Правозахисники вважають, що це рішення послужить прецедентом для задоволення аналогічних позовів інших потерпілих.

12 травня 2016 р. на прес-конференції в Києві представник інтересів потерпілої громадянки В. Полосенко розповів про те, що суд розпорядився виплатити компенсацію за квартиру в будинку на околиці Слов'янська, який був спалений у результаті обстрілів блок-посту сепаратистів у червні 2014 р. Як пояснила юрист громадської приймальні Української Гельсінської спілки з прав людини (УГСПЛ) у Слов'янську, організації, що допомагала представляти інтереси потерпілої громадянки, В. Фролова, «вартість втрачених меблів та предметів побуту не врахована, бо немає жодних доказів їхньої наявності, чи чеків. Компенсація лише за голі стіни».

Директор центру Стратегічних справ УГСПЛ М. Тарахало в інтерв'ю виданню Deutsche Welle зазначив, що згідно зі ст. 19 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» потерпіла мала всі підстави на відшкодування збитків за житло. Норми цього Закону передбачають компенсацію з боку держави громадянам всієї шкоди, завданої під час антитерористичних операцій. А війна на Донбасі офіційно кваліфікується державою саме як антитерористична операція, наголосив експерт.

З цією думкою погоджується й інший правозахисник. На сторінках юридичної газети волонтер і адвокат ЮК Exante (м. Дніпропетровськ) Ю. Сегеда аналізує рішення Слов'янського міжрайонного суду Донецької області. Юрист звернула увагу на рішення цього суду, оскільки м. Слов'янськ істотно постраждало при обстрілах і в ньому було зруйновано та пошкоджено багато нерухомості. Адвокат підкреслює, що думки українських юристів з приводу цієї проблеми розділились. Одні вважають, що відшкодування шкоди за зруйновану нерухомість повинно відбуватися на підставі ст. 19 Закону України «Про боротьбу з тероризмом», як шкоди, заподіяної громадянам терористичним актом. Інші юристи пропонують захищати права потерпілого населення на підставі ст. 1177 Цивільного кодексу України, як шкоди фізичній особі, що постраждала від кримінального правопорушення.

Ю. Сегеда констатує: «Люди фактично втратили свою власність. Право власності є важливим атрибутом правової держави й демократичного суспільства. Воно закріплено в Конституції України, яка гарантує права власності й обов'язки власників (ст. 13, 41 Конституції України)». Адвокат наголошує, що сьогодні існує велика ймовірність того, що справи стосовно відшкодування шкоди, спричиненої у період проведення антитерористичної операції, матимуть міжнародне значення. «Адже, якщо держава Україна не захистить це право громадян шляхом

відшкодування шкоди, то доведеться відшкодувати її як сатисфакцію за те, що держава не забезпечила громадянам захист права власності та справедливий суд», – підкреслює правозахисник. На думку Ю. Сегеди, Україні потрібно готуватися до багатомільйонних позовів до Європейського суду з прав людини, якщо потерпілі особи пройдуть в Україні всі стадії судового процесу та вичерпають національний механізм захисту свого порушеного права.

Юристи сьогодні активно пропонують потерпілим звертатися до міжнародних інституцій. У мережі на різних ресурсах поширюється спеціально створена Інструкція щодо захисту у Європейському суді з прав людини права власності та права на повагу до житла, порушених під час подій у зоні АТО. Тож припущення адвоката і волонтера Ю. Сегеди небезпідставні.

Таку точку зору поділяє і директор центру Стратегічних справ УГСПЛ М. Тарахкало. Експерт застеріг українські суди від подальших намагань зволікати з розглядом подібних позовів, або не задовольняти їх. Юрист Гельсінської спілки М. Щербатюк наголосив, що лише до трьох десятків приймальних УГСПЛ по юридичну допомогу з компенсації за втрачене під час АТО майно щодня надходить три-чотири звернення. М. Тарахкало не виключив, що потерпілі звертатимуться і до Європейського суду з прав людини, де, на його думку, вони можуть розраховувати на позитивні ухвали. У такому разі, наголосив правозахисник, ітиметься про відшкодування не лише майна, а ще й моральної шкоди за несправедливо винесене судове рішення.

Певну допомогу у розв'язанні цієї проблеми готові надати і міжнародні організації. Але їхні зусилля мають бути лише додатком до цілеспрямованої та системної роботи з відшкодування збитків потерпілому населенню в зоні АТО з боку Української держави, яка повинна мати прозорий алгоритм та дієвий механізм організації компенсаційних виплат. Менеджер з розвитку міжнародного проекту ICLA NRC М. Ходжа наголосила: «Необхідно перейняти досвід інших країн, що вже пережили подібні ситуації та відшкодували збитки мирному населенню, що опинилося у зоні конфлікту. Міжнародні організації, благодійні фонди, прагнуть допомогти постраждалому населенню Донецької, Луганської областей, але на самих місцях повинен бути чіткий фінансовий план дій, затверджений Урядом країни».

Отже, в українському суспільстві намітився певний прогрес щодо розв'язання проблеми відшкодування збитків, завданих житлу населення внаслідок проведення антитерористичної операції. Що спричинило зрушення – дії парламентарів чи рішення українських судів, чи загальне усвідомлення неможливості подальшого відтягування компенсаційних виплат – сьогодні не так важливо. Головне, щоб справа від слів перейшла у площину практичного виконання. Дуже правильною з цього приводу видається думка адвоката Ю. Сегеди про те, що Схід України для багатьох став регіоном, у якому було зруйновано їхнє життя. «Дехто втратив там рідних людей, яких ми їм вже не повернемо. А ще чимало людей втратили там власність, втратили дах над головою. Питання захисту власності Держава і ми, правозахисники, можемо та повинні вирішити» *(Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: <http://w1.c1.rada.gov.ua>, <http://tyzhden.ua>, <http://jurliga.ligazakon.ua>, <http://gsdonbas.org.ua>, www.rbc.ua/, <http://perecelenec.com.ua>, <http://www.unian.ua/society/998123-kabmin-rozglyane-pitannya-kompensatsiji-za-vtratu-jitla-v-zoni-ato.html>,*

<http://economics.unian.ua/realestate/1005452-minregion-proponue-vidshkodovuvati-do-150-tis-griven-za-zruynovane-jitlo-v-zoni-ato.html>, <http://donbasssos.org>,
<http://kurchin.com.ua>, <http://yur-gazeta.com>, <http://dw.com/p/1ImU5>, <http://nu.org.ua>

О. Кривецький, голов. ред. НЮБ НБУВ

Особлива процедура закупівлі для потреб оборони

Верховна Рада України ухвалила в першому читанні законопроект № 4288/П «Про особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони». Проектом передбачається встановити, що окремі центральні органи виконавчої влади, інші центральні органи і їх структурні підрозділи в особливий період, під час проведення антитерористичної операції та у період введення надзвичайного стану здійснюватимуть закупівлю товарів, проведення робіт і надання послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони за переговорною процедурою, відмінною від такої процедури, що її передбачено Законом України «Про публічні закупівлі». Особливість переговорної процедури полягає у проведенні відбору учасників закупівель через електронний аукціон на конкурсній основі. Законопроект має на меті врегулювати кризову ситуацію, що склалася із закупівлями для армії. Донедавна Міноборони здійснювало закупівлю на експериментальній основі через електронні торги й електронний аукціон, а з квітня набрав чинності Закон «Про публічні закупівлі», який зобов'язує всі центральні органи виконавчої влади проводити закупівлі через систему електронних торгів ProZorro. Проте Міноборони зажадало прийняти особливий алгоритм, а саме, переговорну процедуру для закупівель на потреби Збройних сил України і інших військових формувань у особливий період, через надмірну тривалість процедури, передбаченої в Законі про публічні закупівлі. За словами голови Комітету з питань національної безпеки і оборони, народного депутата фракції «Народний фронт» С. Пашинського, це дасть змогу ефективно, на належному рівні і в стислі терміни забезпечувати потреби українського фронту. Така процедура закупівлі зменшує ризики затримки або зриву термінів постачання товарів, робіт і послуг для потреб оборони. «На сьогодні Міністерство оборони не може оперативнo купувати паливо й інші речі для підтримки обороноздатності держави. Так, із-за зволікання з ухваленням цього закону, зараз ми вимушені брати засоби з недоторканного резерву, що є абсолютно неприпустимим, – зазначив він. – Потрібно припинити займатися демагогією і, нарешті, вдатися до практичних дій».

Заступник голови фракції «Народний фронт», голова Комітету з питань економічної політики А. Іванчук зазначає: «При ухваленні Закону “Про прозорі закупівлі” парламент узяв на себе зобов'язання прописати норму про спрощену процедуру закупівлі для Міністерства оборони. На сьогодні діє ст. 39 цього Закону, згідно з якою орган центральної виконавчої влади сам визначається, з ким йому підписувати договір. За новим законопроектом передбачено, що це здійснюватиметься на конкурсній основі через електронний аукціон, який дасть

можливість структурам швидко реагувати на ситуацію під час антитерористичної операції, військового або надзвичайного стану». Нардеп вважає, що законопроект дуже якісний і дасть можливість знизити рівень корупції за рахунок проведення прозорих і відкритих процедур закупівель.

«Завдяки електронній процедурі державних закупівель вже зекономлено значні кошти, що дало змогу закупити більше майна для військовослужбовців, пально-мастильних матеріалів, відремонтувати значну кількість техніки», – зазначив заступник міністра оборони України генерал-лейтенант І. Павловський. Разом з тим він підкреслив, що проект Закону України № 4288 «Про особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони» дасть можливість Міністерству оборони України та іншим силовим відомствам здійснювати більш швидкі, ефективні й прозорі державні закупівлі через Систему електронних державних закупівель ProZorro під час бойових дій для потреб Збройних сил України, а також заощаджувати кошти та прозоро контролювати державні закупівлі відповідно до чинного законодавства. «За допомогою електронної системи ProZorro Міноборони провело вже 1200 тендерів на суму 8 млрд грн, заощадивши при цьому 781 млн грн», – зазначив заступник міністра економічного розвитку і торгівлі України М. Нефьодов.

І дійсно, впровадження електронних торгів при здійсненні закупівель – це не лише автоматизація рутинних процесів взаємодії закупівельних органів з потенційними підрядниками, а й зниження витрат на виконання закупівельних процедур та різке скорочення термінів проведення цих операцій. А важливими умовами застосування електронних торгів є розвинене законодавство у сфері регулювання використання інтернет-технологій і засобів зв'язку, захисту інформації, а також наявність базових стандартів безпеки для комп'ютерних мереж. Адже інформаційні ресурси забезпечують реалізацію таких принципів, як публічність процесу закупівель продукції для державних потреб, рівноправність у процесі закупівель і відкритий доступ до інформації за укладеними контрактами.

З метою підвищення відповідальності учасників державних закупівель, законопроектом визначено право замовника передбачати необхідність представлення учасником забезпечення цінової пропозиції у вигляді гарантії, і обов'язок замовника відхилити заявку учасника у разі неодноразового здійснення ним порушень під час проведення процедур закупівель. За законопроектом, відповідальність постачальників за порушення процедури закупівлі і зрив термінів постачання буде посилено, також вводяться критерії якості для відбору товару, роботи або послуги та скорочуються терміни проведення процедур закупівель з 60 до 14 днів. Також законопроектом передбачено можливість укладення рамкових угод і договорів за рамковою угодою з учасниками, які визначаються шляхом проведення електронного аукціону. З цією метою претенденти подають визначений перелік документів і цінову пропозицію. Крім того, законопроектом запропоновано встановити, як виняток, право замовника делегувати повноваження на проведення переговорної процедури закупівлі у разі неможливості її проведення замовником, що виникла у зв'язку з відсутністю понад 24 год доступу до мережі Інтернет і як наслідок дії обставин особливого періоду, антитерористичної операції або надзвичайного стану.

Керівник групи з розробки цього законопроекту Т. Доманова зазначила, що

норми законопроекту роблять систему закупівель прозорою, сприяють чесній конкуренції та збільшенню кількості учасників, а також зниженню ризику корупції. За її словами, законопроект № 4288 містить норми, що регламентують тендерну процедуру в так звані форс-мажорні періоди, у тому числі за умов проведення АТО, і, що важливо, при підготовці цього документа враховано європейський досвід.

Україна поступово переймає нові ефективні форми й принципи європейської системи державного замовлення, що є дуже децентралізованою та здійснюється на рівні окремих міністерств, місцевих органів влади чи навіть окремих державних інституцій. Наразі повноваження здійснення державних закупівель у цих країнах передано сотням, а інколи тисячам державних відомств та установ. У багатьох країнах центральної та східної Європи управління з питань державного замовлення займаються не безпосередньо державними закупівлями, а розробкою національної політики в цій сфері, законодавчих актів тощо. Це забезпечило суттєві позитивні економічні зміни у порівнянні з часами, коли систему державних закупівель було монополізовано одним органом. Багато європейських країн розглядають таку, немонополізовану одним органом систему державного замовлення, як елемент демократизації, адже вона спирається на три основні принципи, що впливають з вимог до функцій і завдань європейської держави: досягнення справедливості, тобто забезпечення умов для рівноправної участі підрядників у конкуренції за державні замовлення; дотримання чесності й боротьба з корупцією при державних закупівлях; економія та ефективність, тобто забезпечення закупівель товарів і послуг необхідної якості за максимально низькими цінами з мінімальними витратами на проведення закупівель. Сьогодні, коли країна переживає особливий період своєї історії, а саме, проведення антитерористичної операції на Донбасі, питання забезпечення потреб оборони нашої держави має стати одним із пріоритетних на шляху економічного розвитку і становлення України як європейської держави (За матеріалами: <http://www.rada.gov.ua/>; <http://academy.gov.ua/ej/ej20/PDF/4.pdf>; <http://www.mil.gov.ua/>).

О. Бусол, ст. наук. співроб. НЮБ НБУВ, д-р юрид. наук

Деофшоризація в Україні у світлі нової світової тенденції

Офшор (англ. offshore – «поза межами») – це один з методів «планування» податків або ухилення від сплати податків. Основою цього методу є законодавство держав, які частково або повністю звільняють від оподаткування доходи компаній, отримані поза межами кордонів країни реєстрації. Підставою для того, щоб вважати компанію офшорною, є відсутність у неї господарської діяльності в межах країни реєстрації.

Термін offshore був сформульований і введений в обіг у 1723 р. у Великобританії. Ця подія відбулася в контексті одного з численних судових засідань у сфері комерційного права. Результатом стало визначення принципів розташування компаній. Також у США зазначений термін вживався наприкінці 50-х років ХХ ст. у

пресі, яка повідомляла про фінансову організацію, що перемістила свою діяльність на територію зі сприятливим податковим кліматом.

Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» передбачено, що обов'язковому фінансовому моніторингу підлягають фінансові операції, що мають ознаки переказу грошових ресурсів на анонімний (номерний) рахунок за кордон і надходження коштів з анонімного (номерного) рахунку з-за кордону, а також переказ коштів на рахунок, відкритий у фінансовій установі в країні, що віднесена Кабінетом Міністрів України до переліку офшорних зон.

Слід зазначити, що в деяких державах не вживається термін «офшор», але при цьому вони мають лояльне податкове законодавство, це – Кіпр, Гібралтар, Гонконг, Люксембург, Ліхтенштейн, Уругвай та ін.

Умовно розрізняють: класичні офшори (Беліз, Панама, Домініка, острів Джерсі та ін.). Компанії, зареєстровані в такому офшорі, використовуються для зменшення податкового тягаря на бізнес та для захисту активів. Класичні офшорні компанії не мають права вести будь-яку діяльність на території країни, де вони зареєстровані. Вони також звільнені від будь-якої податкової звітності та сплачують лише фіксований податковий збір; офшори з низьким рівнем оподаткування (Великобританія, Кіпр, Гонконг, Нова Зеландія). Компанії, які мають юридичну реєстрацію в таких зонах, повинні здавати звіти та платити податки за спрощеною системою оподаткування; офшори з рівнем оподаткування вище середнього (Австрія, Швейцарія, Данія). Компанії, зареєстровані в таких юридичних зонах, використовуються для забезпечення високого рівня довіри та зобов'язані сплачувати всі податки та здавати звіти, завірені аудитором.

Є й такі держави, де крім офшорних компаній, існують звичайні оншорні, котрі можуть належати нерезидентам, але за умови ведення господарської діяльності всередині цієї країни вони можуть втратити пільговий податковий статус. Для того, щоб довести, що компанія не вела такої діяльності, зазвичай у таких країнах слід щорічно проходити аудит та здавати звіти. З боку урядів цих держав контроль за такою діяльністю жорсткіший, ніж у класичних офшорах, і, зазвичай, ведеться реєстр директорів та акціонерів компаній. До таких країн належать Кіпр, Ірландія, Гібралтар, Люксембург, Швейцарія, Острів Мен та ін.

Оншор (від англ. onshore) – країна чи територія, у якій зареєстрована компанія, що підлягає оподаткуванню та зобов'язана вести бухгалтерський облік у країні реєстрації. Часто при збереженні певних умов фірма може сплачувати зменшені податки. Оншор є протилежністю офшору. І оншор, і офшор є нерезидентами стосовно країни провадження бізнесу та дають змогу вирішити схожі завдання.

Серед причин, за якими компанії обирають оншорні території, виділяють такі:

– для ефективної роботи в країні з антиофшорним законодавством.

В Україні, як і в багатьох інших державах, існують певні обмеження при укладанні угод з офшорними компаніями. Зазвичай ці обмеження пов'язані не з забороною, а з підвищеним контролем за такими угодами, або з депонуванням коштів, або з ускладненням віднесення сум на собівартість;

– з метою мінімізації оподаткування. Більшість переваг офшору також характерна для оншору і, незважаючи на наявність оподаткування в оншорі, його використовують аналогічно офшору в бізнесових схемах, попередньо мінімізувавши

оподаткування. Класично не офшорні країни, а навіть такі, що самі борються з офшорами, при провадженні правильного курсу діяльності компаній на їх території дають можливість працювати й платити мінімум податків. Це – США, Великобританія, Канада та ін. У цих країнах є прозорими податки, збори, реєстри директорів та акціонерів. Але існують організаційно-правові форми, які дають змогу існувати, сплачуючи лише фіксований збір;

– для зміни статусу бізнесу, зміни ставлення до нього з боку держави ведення діяльності та інших учасників ринку. При потребі надання бізнесу вигляду звичайного іноземного бізнесу, що створює певне маскуванню при бажанні мінімізувати свою причетність до діяльності або резидента, а також підняти статус власних інвестицій та солідність іміджу компанії.

У світі налічується близько 70 різних офшорних юрисдикцій. Станом на 2010 р. загальна вартість активів, які перебувають під управлінням фінансових інститутів в офшорних зонах, становила 3,8 трлн дол. США або 6 % загальносвітового багатства, що, у свою чергу, оцінюється в 122 трлн дол. США.

Чим же пояснюється затребуваність офшорів у бізнес-середовищі розвинутих держав та держав, які розвиваються? Якщо в розвинутих країнах офшори є інструментом ухилення від податків, то в державах, які ще розвиваються, вони стали механізмом хеджування економічних ризиків, ефективного захисту власності. Концепція офшорного бізнесу базується на різниці резидентського та територіального підходів до оподаткування.

У сучасних умовах світова спільнота вкрай стурбована проблемою протидії офшорам. Про це свідчать результати проведення 39-го Саміту «великої сімки» у червні 2013 р. На заході говорилося про встановлення нових міжнародних стандартів та пошуку шляхів обміну інформацією в податковій сфері з метою запобігання та припинення дій щодо ухилення від сплати податків.

«Деофшоризація» (англ. de-offshoring, от слова offshoring) – це проведення державою комплексу заходів у законодавчій, правовій та інформаційній сферах задля зниження або виключення подальшої залученості в національний господарський обіг резидентів під виглядом іноземних осіб або з використанням іноземних правових конструкцій, які переслідують переважно незаконні або недобросовісні цілі.

Проблема деофшоризації отримала своє наукове осмислення лише в останні кілька років. Динамічний розвиток офшорів у світовій економіці був характерним для періоду після Другої світової війни, що було пов'язано з появою багатьох нових незалежних держав та необхідністю здійснення масштабних зарубіжних капіталовкладень в їх національні економіки.

Зауважимо, що якщо офшорний бізнес є суттєвим компонентом світової економіки, то поняття «деофшоризація» застосовується виключно щодо національної економіки та позначає зниження залежності економіки тієї чи іншої держави від офшорного бізнесу.

Важливим інструментом міжнародно-правового регулювання офшорного бізнесу є діяльність Групи розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF). Ця організація розробляє заходи щодо формування в кожній державі режиму протидії легалізації незаконно отриманих доходів. Рекомендації FATF спрямовані, по-перше – на вдосконалення правової системи в державі, по-друге –

підвищення ролі фінансових та кредитних установ у протидії відмиванню грошей, по-третє – на активізацію міжнародного співробітництва в цій сфері. FATF відповідно до критерії ризиків було розроблено два списки держав – «сірий» і «чорний». Це ті держави, які відхиляються від застосування контрзаходів для захисту світової фінансової системи від ризиків відмивання грошей. З 2001 по 2004 р. Україна перебувала в «чорному списку» країн, боротьба яких з відмиванням грошей недостатня. У лютому 2010 р. FATF опублікувала список держав, у який увійшла й Україна, котрі мають недоліки в національних режимах і збираються їх удосконалювати. Нині вже намітилися позитивні зрушення в оцінках міжнародних експертів з цього питання. Група з розробки фінансових заходів у боротьбі з відмиванням грошей 9 жовтня 2011 р. на своєму засіданні прийняла рішення про виключення України з «чорного списку» корупційних країн. Іншими словами, ця організація вітає суттєвий прогрес України в покращанні її режиму боротьби з відмиванням грошей і протидії фінансуванню тероризму (AML/CFT). На їх думку, Україна переважно виконала свої зобов'язання щодо Плану дій стосовно стратегічних недоліків, які FATF виявила в лютому 2010 р., і, відповідно, більше не підлягає контролю цієї організації в рамках глобального AML/CFT процесу. Україна працює в напрямі подальшого посилення режиму AML/CFT, надаючи інформацію про цю роботу для підготовки спільної доповіді про оцінку. У вересні 2011 р. Україна надала FATF звіт з надією на виключення її із «сірого списку» FATF. У звіті України близько 60 % тексту присвячено покращанню нормативної та законодавчої бази щодо боротьби з відмиванням грошей.

До ефективних механізмів деофшоризації слід віднести заходи, які проводить ОЕСР. У звіті BEPS «Про розмивання податкової бази та виводу прибутку з оподаткування» запропонована «дорожня карта», яка дає змогу країнам отримувати належний їм прибуток від оподаткування, сприяти більшій прозорості та покращенню обміну інформацією, неспроможності штучного переводу прибутку в низько-податкові юрисдикції, більшій передбачуваності та впевненості бізнесу.

Говорячи про досвід країн світу щодо деофшоризації економіки, слід виділити концепцію CFC (контроль над іноземними компаніями), яка була спрямована саме на запобігання ухиленню від сплати податків за допомогою офшорних компаній. Суть концепції: прибуток зарубіжної компанії, яка контролюється резидентами цієї держави, для цілей оподаткування зараховується в прибуток резидента, тому пряме використання офшорних компаній для акумулювання зарубіжних прибутків не дає власникам цих компаній законної можливості позбутися оподаткування за місцем проживання.

А. Захаров наводить, як приклади, такі незаконні та недобросовісні цілі використання офшорів або іноземних компаній та правових конструкцій:

- ухилення від оподаткування;
- акумулювання безподаткових доходів поза фіскальної юрисдикції держави податкового резидентства; видача себе за іноземну особу для вчинення шахрайських дій або порушення прав третіх осіб та ін.

До законних цілей використання офшорів або іноземних компаній і правових конструкцій вчений відносить:

- створення спільних підприємств з іноземним партнером;
- оптимізація структури володіння і функціонування групи з іноземним

капіталом;

- створення спеціальних інструментів захисту та успадкування майна;
- благодійна діяльність та ін.

У пострадянських країнах існують два табори економістів, юристів і чиновників, які мають протилежні погляди на боротьбу з офшорами. Одні вважають, що потрібно оголосити хрестовий похід на ту половину бізнесу, яка керує своїм бізнесом з іноземних юрисдикцій і виводить туди прибуток. Інші стверджують, що спочатку треба покращити умови для бізнесу у своїй державі, а потім вже вимагати повернення грошей.

16 травня 2013 р. на III Петербурзькому міжнародному юридичному форумі було наголошено, що перед юристами зараз стоїть дилема між тим, щоб зануритися в офшор ще глибше, тобто будувати такі схеми, де бенефіціар все-таки буде невідомий, і тим, щоб прийти до такої ситуації, коли економічна структура угоди буде відповідати юридичній, і угода буде здійснюватися самим бенефіціаром компанії.

Як відомо з засобів масової інформації, на початку квітня на підставі бази даних панамської юридичної компанії Mossack Fonseca журналісти із 76 країн провели спільне розслідування, пов'язане з фінансовими махінаціями світових лідерів, тіншовими схемами виведення коштів з метою їх відмивання і ухилення від сплати податків. Згодом видання Deutsche Welle повідомило, що напередодні зустрічі міністрів фінансів 20 провідних індустріальних країн і країн (G20) п'ять держав Європи закликали створити чорний список офшорів. У спільному листі міністри фінансів Німеччини, Великої Британії, Іспанії, Італії і Франції (так звана європейська G5) виступили з вимогою введення санкцій проти країн, що відмовляються від співпраці в боротьбі з ухиленням від сплати податків. Як зазначається в документі, публікація «панамських досьє» продемонструвала «вирішальне значення боротьби з ухиленням від сплати податків, агресивним податковим плануванням і відмиванням грошей». Крім того, учасники G5 мають намір докласти всі зусилля для встановлення справжніх власників офшорних компаній. У рамках пілотного проекту передбачається обмін такою інформацією в автоматичному режимі. Ініціатива G5, що базується на запропонованому міністром фінансів ФРН В. Шойбле плані з 10 пунктів для нової кампанії з боротьби з офшорами, стала, по суті, першою серйозною міжнародною реакцією на публікацію «панамських досьє».

Після публікації «панамських» документів Верховна Рада України у свою чергу зареєструвала проект постанови про створення Тимчасової слідчої комісії з розслідування фактів, опублікованих у так званих панамських документах щодо українських фігурантів цієї справи. Далі з'явилося ще кілька ініціатив стосовно офшорних юрисдикцій, одна з яких – пропозиція запровадити такий загальнодержавний податок як податок з операцій з офшорними юрисдикціями. Так, 13 квітня 2016 р. у Верховній Раді України було зареєстровано проект Закону України № 4413 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запровадження податку з операцій з офшорними юрисдикціями». Платниками податку згідно з проектом є суб'єкти господарювання, які здійснюють оплату товарів (робіт, послуг) на користь нерезидентів, що мають офшорний статус, чи здійснюють розрахунки через таких нерезидентів або через їх банківські рахунки (у

тому числі, відкриті в банках України), незалежно від того, чи здійснюється така оплата безпосередньо або через інших резидентів або нерезидентів. До нерезидентів, що мають офшорний статус, належать нерезиденти, зареєстровані на території офшорних зон, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів. Об'єктом та базою оподаткування податком є сума платежу, яка сплачується на користь нерезидента, що має офшорний статус. Ставка податку становить 15 % від суми платежу, яка сплачується на користь відповідного нерезидента. Податок сплачується при перерахуванні грошових коштів на користь нерезидентів, що мають офшорний статус. Банки приймають платіжні документи на перерахування грошових коштів лише за умови одночасного подання розрахункового документа на перерахування податку до бюджету. Передбачається, що Закон набирає чинності з 1 січня 2017 р.

Президент П. Порошенко у свою чергу на засіданні Національної ради реформ заявив, що до 1 червня 2016 р. представить на розгляд парламенту законопроект про деофшоризацію та підпише указ «Про заходи, які унеможливають використання компаній-нерезидентів, що мають офшорний статус, для мінімізації податкових зобов'язань та виведення доходу за кордон». Крім того, він анонсував своє рішення спільно з Прем'єр-міністром В. Гройсманом найближчим часом зайнятися розв'язанням проблем бізнесу.

Голова президентської адміністрації Б. Ложкін під час зустрічі з журналістами на початку квітня 2016 р. зазначив, що «олігархія, як основа економічного та політичного життя країни, має припинити своє існування». Він також долучив деолігархізацію до низки інших реформ, які окреслив як першочергові і умовно назвав цей процес «п'ять «де»»: дерегуляція, децентралізація, детінізація, демонополізація і деолігархізація.

Народні депутати від фракції «Батьківщина» внесли до Верховної Ради свій законопроект «Про податковий суверенітет України і офшорні компанії», який зареєстровано за № 4380. Також депутати від цієї ж фракції зареєстрували проект закону України № 4381, який вносить зміни до Податкового кодексу України у випадку ухвалення вищезгаданого закону.

Міністр фінансів О. Данилюк на своїй сторінці у Facebook повідомив, що Україна також приєднається до багатосторонньої угоди про обмін інформацією і перегляне умови двосторонніх договорів для боротьби з відмиванням грошей та ухиленням від сплати податків. Так, відомство розробило заходи щодо виконання доручення Президента з деофшоризації. При цьому будуть використані рекомендації, які надійшли від Організації економічного співробітництва і розвитку. Крім того, планується поступовий перегляд двосторонніх угод України про уникнення подвійного оподаткування відповідно до принципів ОЕСР.

На конференції «Деофшоризація в Україні та світі. Сучасні тенденції ведення бізнесу», яка була організована Торгово-промисловою палатою України 26 лютого 2016 р., було зазначено, що деофшоризація – це не просто нова світова тенденція, а вже вимога банків і урядів. Наразі прогресивні компанії виходять з офшорів та вибирають привабливі юрисдикції, такі як Австрія та Македонія, для розміщення своїх капіталів, реєстрації бізнесу та податкового оптимізування.

Так, представники Державної фіскальної служби України та Національного банку України вже домовилися про вироблення спільної стратегії щодо деофшоризації українського бізнесу. При цьому голова Національного банку В.

Гонтарева наголосила: «Деофшоризація не повинна “вбивати” бізнес, але бізнес повинен бути прозорим. Тож визначення кінцевих власників офшорних компаній стратегічно важливе для країни». За її словами, таким шляхом уже йдуть країни Європейського Союзу відповідно до вимог документа Base Erosion and Profit Shifting Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).

Голова Державної фіскальної служби України Р. Насіров також підтримав ідею вироблення спільної концепції з деофшоризації.

Отже, на напрацюваннях Національного банку та Державної фіскальної служби ґрунтуватиметься спільна концепція з деофшоризації. Вона буде відтворена в законопроекті про деофшоризацію та в засадах нового валютного регулювання центрального банку. Антимонопольний комітет України також підкреслив свою готовність взяти участь у розробленні цих документів.

Президент України П. Порошенко наголосив на своїй рішучій налаштованості щодо внесення законодавчих змін у сфері регулювання бізнесу, пов'язаного з офшорними компаніями та створенні умов і мотивацій для легалізації бізнесу й справедливої плати податків. Президент підкреслив, що першим кроком має стати приєднання України до міжнародної конвенції із забезпечення доступу України до рахунків нерезидентів. Міністерство фінансів України і Державна фіскальна служба України мають зробити необхідні кроки для забезпечення підписання та ратифікації відповідної угоди, яка забезпечить доступ українським органам влади до рахунків українських резидентів у закордонних банках. Голова держави, зокрема, зазначив: «На сьогоднішній день понад 30 країн приєдналися до цієї ініціативи. На моє глибоке переконання, ця інформація має бути відкрита, прозора та облікована у відповідних органах влади». Наступним кроком, за словами Президента України, має бути забезпечено надходження податків в Україну від діяльності компаній, незалежно від того, зареєстровані вони в Україні чи за її межами, якщо вони прямо чи опосередковано належать українському резидентові. Якщо український резидент не сплачує податки в Україні, це має розглядатись українським законодавством як ухилення від сплати податків і має тягнути за собою відповідну відповідальність, підкреслив Президент. П. Порошенко зауважив, що відповідний досвід існує в багатьох країнах світу і «нам не потрібно винаходити велосипед і швидко запровадити ці зміни до законодавства». Голова держави також наголосив на необхідності надання Комісії з питань цінних паперів та фондового ринку можливості отримувати необхідний обсяг інформації для запобігання використанню механізму для уникнення оподаткування. П. Порошенко пропонував також залучити до роботи в групі іноземних аудиторів, щоб напрацювати механізми, які не призведуть до збільшення податкового тиску і допоможуть покращити мотивацію та прозорість. У свою чергу він незабаром планує винести це питання на обговорення Національної ради реформ, щоб сформулювати завдання і скоординувати дії парламенту, уряду та Президента. До складу робочої групи з розробки законодавчих пропозицій щодо деофшоризації увійшли керівники та уповноважені представники Кабінету Міністрів, Комітету з питань податкової та митної політики Верховної Ради, Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Державної фіскальної служби України.

Так, у рамках реалізації рекомендацій ОЕСР щодо деофшоризації в Україні імplementовано правила тонкої капіталізації. Для платника податку, у якого сума

боргових зобов'язань, що виникла за операціями з пов'язаними особами-нерезидентами, перевищує суму власного капіталу більш ніж у 3,5 рази, фінансовий результат до оподаткування збільшується на суму перевищення нарахованих у бухгалтерському обліку відсотків за кредитами, позиками та іншими борговими зобов'язаннями понад 50 % суми фінансового результату до оподаткування. Також реалізовано такі правила: витрати, понесені платником податків за операціями з нерезидентами з «низькоподаткових» спеціалізацій, відносяться на витрати з метою оподаткування в розмірі 70 %. Крім того, введено обмеження щодо виплати пасивних доходів (роялті, відсотків і дивідендів) на користь нерезидентів з «низькоподатковим» статусом.

Експерти зазначають, що реформи в нашій країні традиційно половинчасті, і суворість українських законів, спрямованих на ускладнення використання офшорних переваг, часто компенсується необов'язковістю їх виконання. Так, у рамках правил трансфертного ціноутворення (Закон України від 04.07.2013 р. № 408-VII) вводиться поняття «контрольована операція», а також дається список «низькоподаткових» спеціалізацій, операції з якими визнаються контрольованими. Проте сьогодні немає практики використання цих правил, і їх досить легко уникати.

Обов'язок розкрити структуру власності й кінцевого бенефіціара (Закон України від 14.10.2014 р. № 1701-VII) також має слабкі місця. Керівник компанії повинен надати державному реєстратору інформацію про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) компанії, у тому числі про кінцевого вигодонабувача її засновника (якщо засновник – юридична особа). Також він зобов'язаний дати інформацію про структуру власності засновників – юридичних осіб, яка дає змогу встановити фізичних осіб – власників істотної участі в цих юридичних особах. Неподання такої інформації тягне за собою накладення адміністративного штрафу на керівника в розмірі до 8500 грн. Однак це не така вже й велика плата за безпеку бізнесу. До того ж за надання недостовірної чи неповної інформації відповідальність не передбачена, що робить ці вимоги декларативними.

З вищевикладеного можна зробити висновок, що сьогодні анонсовані в Україні заходи протидії офшорному бізнесу, а саме, удосконалення законодавства та покращання інвестиційного клімату, як такої, деофшоризації, поки що не сприяють. Тож цілком закономірне запитання, яке лунає останнім часом у суспільстві: деофшоризація – це боротьба або просто імітація такої боротьби? Фахівці справедливо зазначають, що бурхлива антиофшорна діяльність українських законодавців часто не забезпечена механізмами реалізації та притягнення до відповідальності порушників. І хоча, з одного боку, політики зобов'язані імплементувати європейські стандарти, з другого – у них є свій бізнес, що успішно користується офшорними благами. Така невизначеність перетворює Україну на чарівне задзеркалля із сумнівними перспективами для бізнесу і безмежними можливостями (або, як сьогодні говорять, корупціогенними чинниками) для політиків, правоохоронців та суддів.

«Є причина, чому все в офшорах, – пояснює С. Фурса, Dragon Capital, – треба боротися із цими причинами, і робити реформи, які б не те, що унеможливили б використання офшорів, але зробили б їх використання не таким потрібним».

Як зазначає В. Дубровський, старший економіст Центру соціально-економічних досліджень CASE-Україна, для детінізації і деофшоризації потрібна,

перш за все, реформа судових і правоохоронних органів та податкова реформа, яка не стільки знизить податки, як зробить їх передбачуваними і менш шкідливими для бізнесу

Н. Ульянова, директор департаменту міжнародного податкового планування юридичної фірми ICF Legal Service, вважає, що необхідно враховувати, що в податковому законодавстві в усьому світі відбуваються безперервні трансформації. В Україні це – податкова реформа, орієнтація на антиофшоризацію. Все це тягне за собою тісну співпрацю фіскальних та інших регуляторних структур різних країн. У таких умовах бізнесу необхідно вибудовувати абсолютно нові взаємини із зарубіжними партнерами. На її погляд, оптимальним рішенням для ведення торгівлі в Україні є створення структури іноземних компаній, яка дасть змогу взяти під контроль усі ризики, пов'язані з антиофшоризацією.

Водночас від офшорів не поспішають відмовлятися. Їх цінність пояснюється двома основними аспектами: ефективністю інструментів забезпечення корпоративної безпеки бізнесу та розширеними можливостями для податкової оптимізації. Причому солодкі плоди цього пожинають не тільки офшори, а й окремі види юрисдикції у Європі, США, країнах Африки .

Заради справедливості слід також зазначити, що, як не парадоксально, але так звані квазі-прямі зарубіжні інвестиції, тобто які вкладені в офшорні юрисдикції, наповнюють національну економіку фінансовими ресурсами та поповнюють дефіцит факторів виробництва. Тож частково збитки від витоку капіталу для економіки держави компенсуються.

У багатьох державах уряд розраховує на деофшоризацію, припускаючи, що вона залучить мільярди доларів до державної скарбниці, проте існує й протилежна думка експертів, які вважають, що в процесі деофшоризації занадто багато негативних наслідків.

Деяки представники бізнесу не задоволені процесами деофшоризації, які переважно спрямовані на стягнення податків з бізнесу і водночас не готові надавати йому захист. Так, дехто користується офшорами для захисту бізнесу, оскільки національне законодавство та державні службовці багатьох країни (не лише України) не мають можливості, а іноді й бажання, надавати необхідний захист.

Таким чином, у питаннях деофшоризації все не так однозначно. І не можна надавати темі офшорів виключно негативного змісту. Також не можна вирішити зазначені питання без ґрунтовного вивчення цієї проблеми науковцями та системного підходу до деофшоризації самої держави. Як один із шляхів, науковці пропонують вирішувати завдання вирівнювання конкурентних диспропорцій між українськими компаніями та тими, які інтегровані в міжнародний бізнес, тобто, які «пішли» в офшори. Фахівці справедливо вважають, що треба говорити не про заборону офшорів, а про те, як створити такі умови для бізнесу, щоб у резидентів не виникало бажання виводити гроші з країни. Інший шлях – це лібералізація валютного ринку. Це завдання, зокрема, для Національного банку України. Бо нинішні правила роблять будь-яку пряму участь у подіях за кордоном фактично неможливою, що змушує людей шукати непрямі шляхи. І, найголовніше – без ефективної реформи судових і правоохоронних органів, які досі уражені корупцією, деофшоризація буде лише грою за старими правилами *(Матеріал підготовлено з використанням інформації таких джерел: Словник фінансово-правових*

термінів (<http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/slovnyk-finpravo.pdf>); <http://ua.racurs.ua>; <http://www.lp.ua>; <http://www.president.gov.ua>; <http://www.ukrainepravo.com>; http://zib.com.ua/ua/119394-deofshorizaciya_po-ukrainski_abo_osoblivosti_nacionalnogo_po.html; <http://www.eurointegration.com.ua/>; <http://www.bbc.com>; <http://yur-gazeta.com>; Григорьева Ю. П. Эффективные механизмы деофшоризации национальной экономики: зарубежный опыт и российская практика (<http://cyberleninka.ru/article/n/effektivnye-mehanizmy-deofshorizatsii-natsionalnoy-ekonomiki-zarubezhnyu-opyt-i-rossiyskaya-praktika>); Тамулов Т. Г. Оффшоры в международном движении капитала // Вестник МГИМО. – 2013. – № 1).

ІНФОРМАЦІЙНА КАРТИНА МІСЯЦЯ

(квітень 2016, за матеріалами українських ЗМІ)

Підготовка і виконання проекту:

А. Берегелський, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Проблематика, що висвітлювалася ЗМІ у квітні 2016 р.:

Процес законотворення:

Обговорення змін до Конституції (судової реформи, децентралізації та особливого статусу окупованих територій) та прийняття законів щодо т. зв. «безвізового пакета».

Труднощі створення нової коаліції після її фактичного розпаду.

Питання стабільності національної валюти.

Проблеми реформування:

Підсумки проведення місцевих виборів, скандальні перевибори в Кривому Розі. Питання виборів на окупованих територіях Донбасу, декомунізація.

Проведення люстрації та антикорупційна діяльність компетентних органів, зокрема НАБ та НАЗК. Питання деолігархізації, розслідування резонансних справ. Оцінка діяльності нової поліції (справа «шаленого BMW», «бурштинова війна»).

АТО і проблеми окупованих територій:

Ініціативи Президента та уряду в пошуках шляхів врегулювання кризи на Донбасі, стратегії повернення втрачених територій (роль Туреччини), відбудови. Труднощі територіального устрою, розв'язання проблем з переселенцями та перетином лінії розмежування в зоні АТО.

Укріплення позицій ЗСУ та інші заходи, скеровані на протидію бойовикам. Порухення перемир'я та застосування «відведеного» озброєння.

Діяльність сепаратистів та їхніх лідерів на окупованих територіях, внутрішній устрій та збройні сутички між угрупованнями найманців та збройними силами РФ. Перешкоджання діяльності ОБСЄ та наростаюче невдоволення місцевого населення та бойовиків. Ситуація в окупованому Криму, порушення прав людини.

Загроза тероризму та інших спроб розхитати суспільство, що нависла над Україною. Боротьба з контрабандою, у тому числі проти незаконного обігу зброї на території України. Повідомлення про мінування та заходи спецслужб (СБУ та ін.) скеровані на протидію сепаратизму та диверсіям (перекриття каналів фінансування та агітпродукції). Скандальна справа С. Краснова та мера Одеси Г. Труханова.

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект):

Інформаційна війна РФ проти України, що відображається як у російських ЗМІ, так і в західних. Відправка гуманітарних конвоїв із сумнівним вмістом та заперечення військової присутності РФ на території України. Штучні справи проти Н. Савченко та О. Сенцова. Дії Кремля в напрямі розколу та залякування ЄС (порушення повітряного і морського простору), та військова авантюра РФ у Сирії, що стали причиною зіпсованих відносини з Туреччиною та ігнорування російських санкцій щодо України членами Митного союзу.

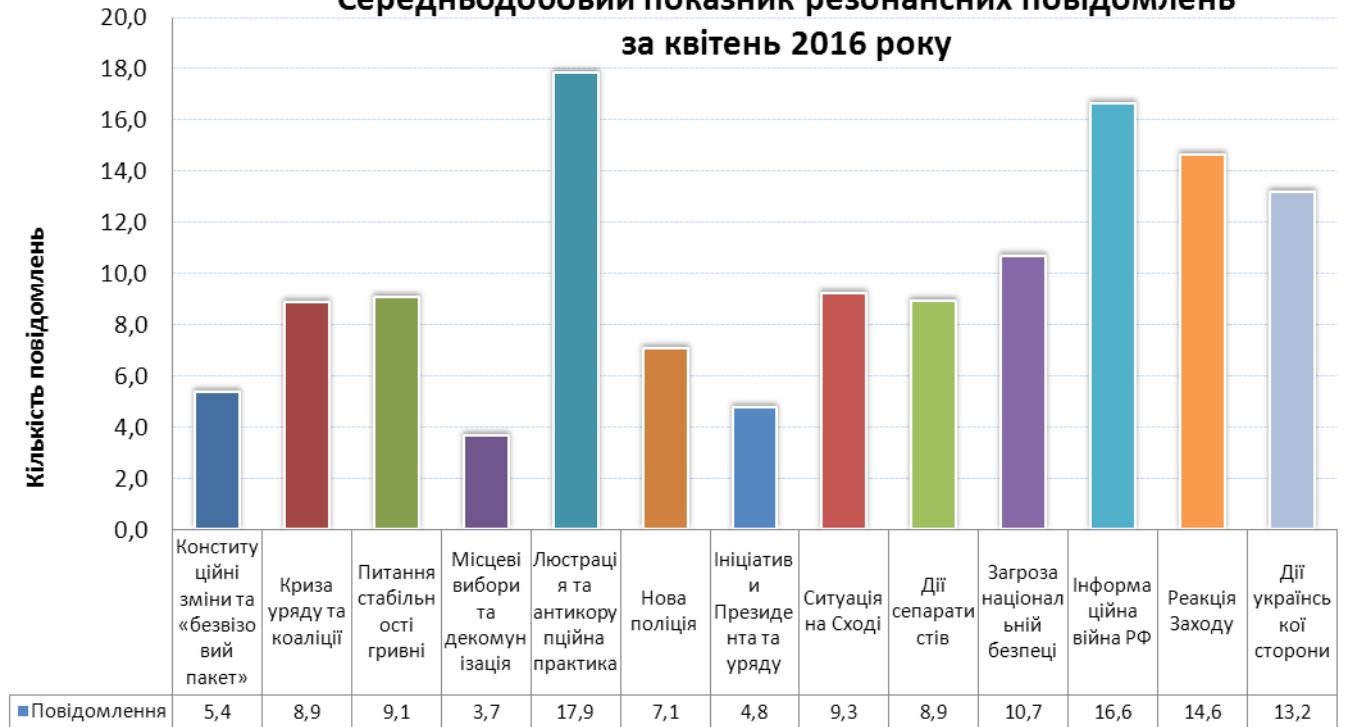
Реакція Заходу та всього цивілізованого світу щодо подій в Україні. Впровадження санкції та засудження агресивної політики РФ щодо України (незаконного утримання Н. Савченко та інших політв'язнів). Усвідомлення того, що проблема України стала лише початком глобального протистояння (участь РФ у війні в Сирії, Карабаський конфлікт). Труднощі та суперечності в ЄС щодо України.

Дії української влади на шляху збереження цілісності держави й миру. Успіхи української дипломатії, українські санкції, судові позови та забезпечення енергетичної безпеки.

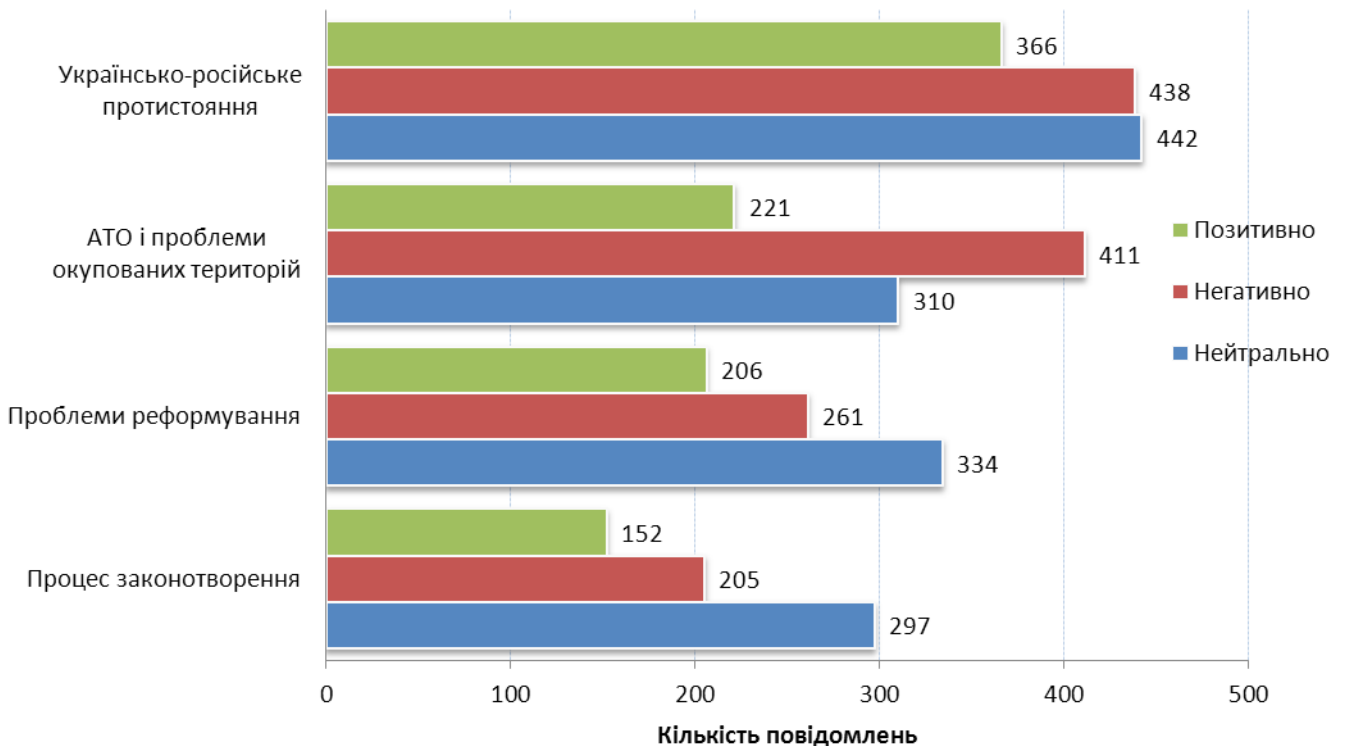
Сума резонансних повідомлень за квітень 2016 року

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект)		АТО і проблеми окупованих територій		Проблеми реформування	
		Загроза національній безпеці, 299		Люстрація та антикорупційна практика, 500	
Інформаційна війна РФ, 466	Реакція Заходу, 410	Ситуація на Сході, 259	Дії сепаратистів, 250	Процес законотворення	
Дії української сторони, 370				Криза уряду та коаліції, 249	
		Ініціативи Президента та уряду, 134		Питання стабільності гривні, 255	Конституційні зміни та «безвізовий пакет», 150
				Нова поліція, 198	Місцеві вибори та декомунізація, 103

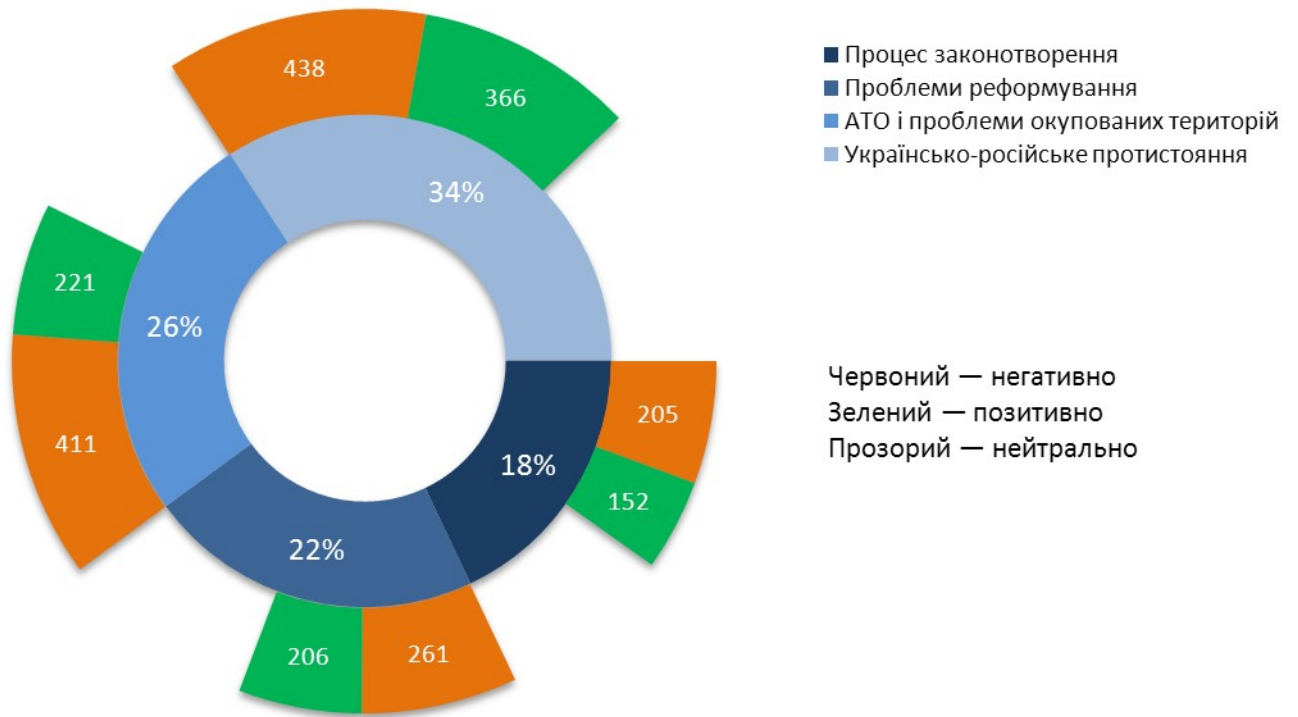
Середньодобовий показник резонансних повідомлень за квітень 2016 року

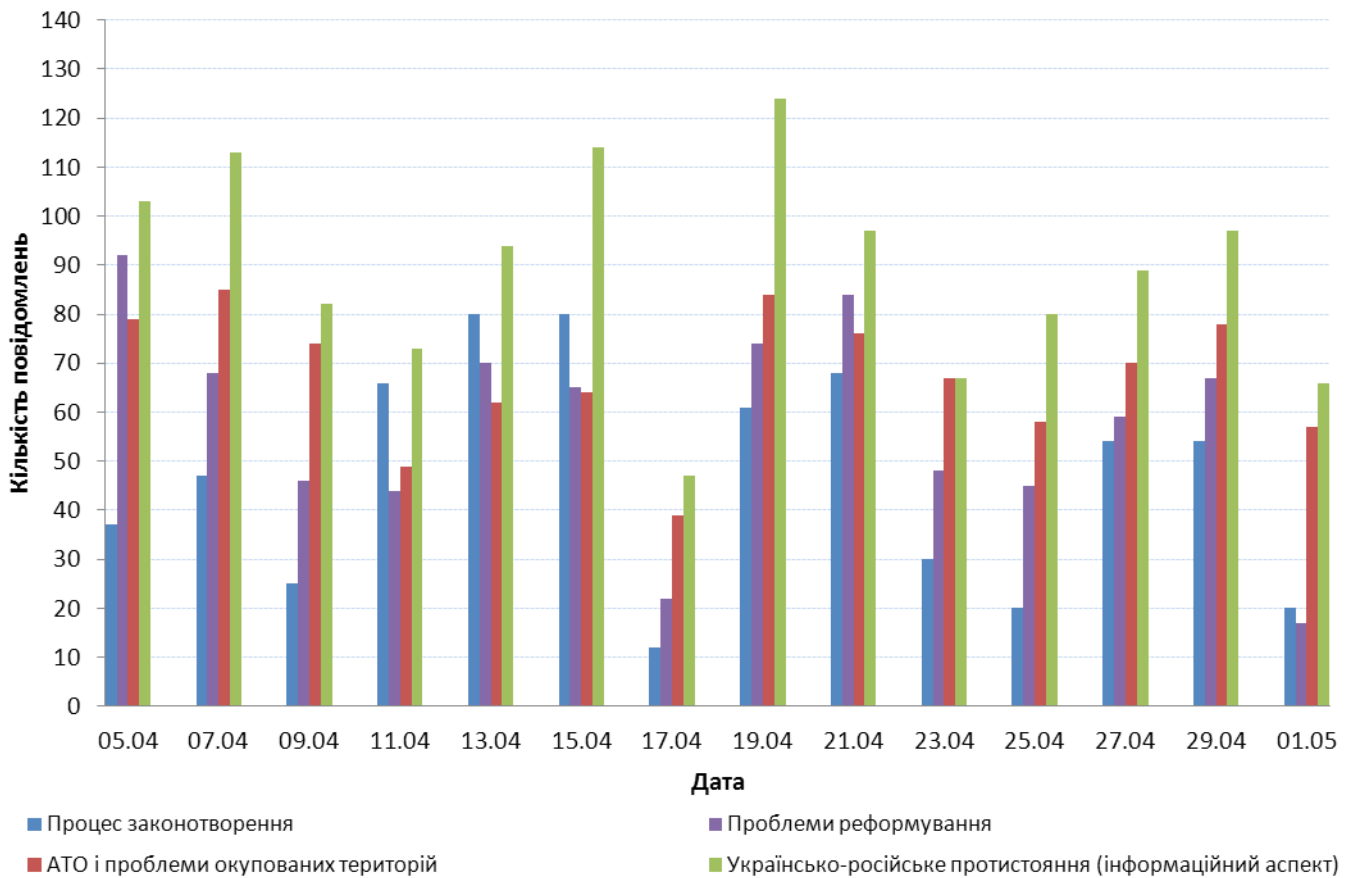
Оціночний розподіл основних суспільно-політичних та економічних проблем за квітень 2016 року

Оціночний розподіл основних суспільно-політичних та економічних проблем за квітень 2016 року

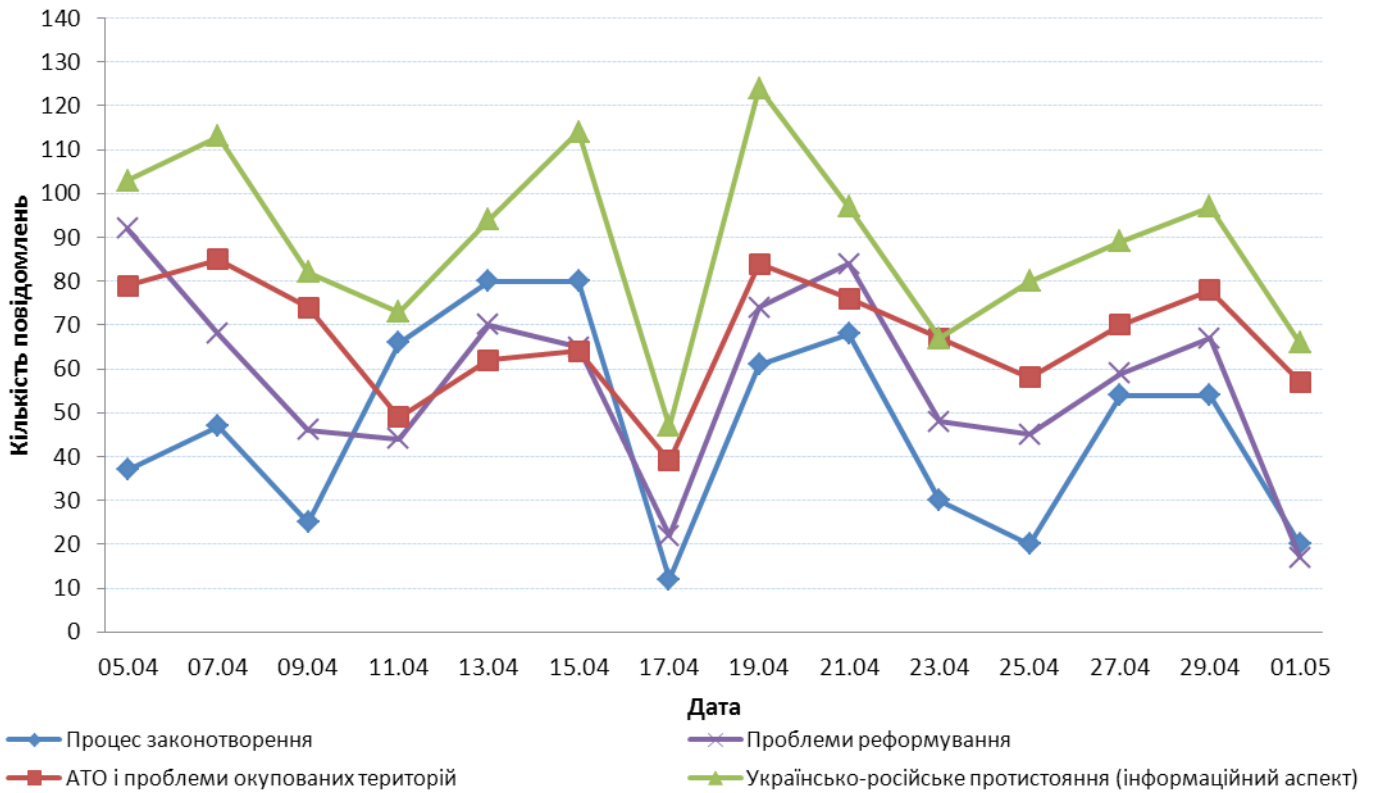

Загальна картина резонансних повідомлень

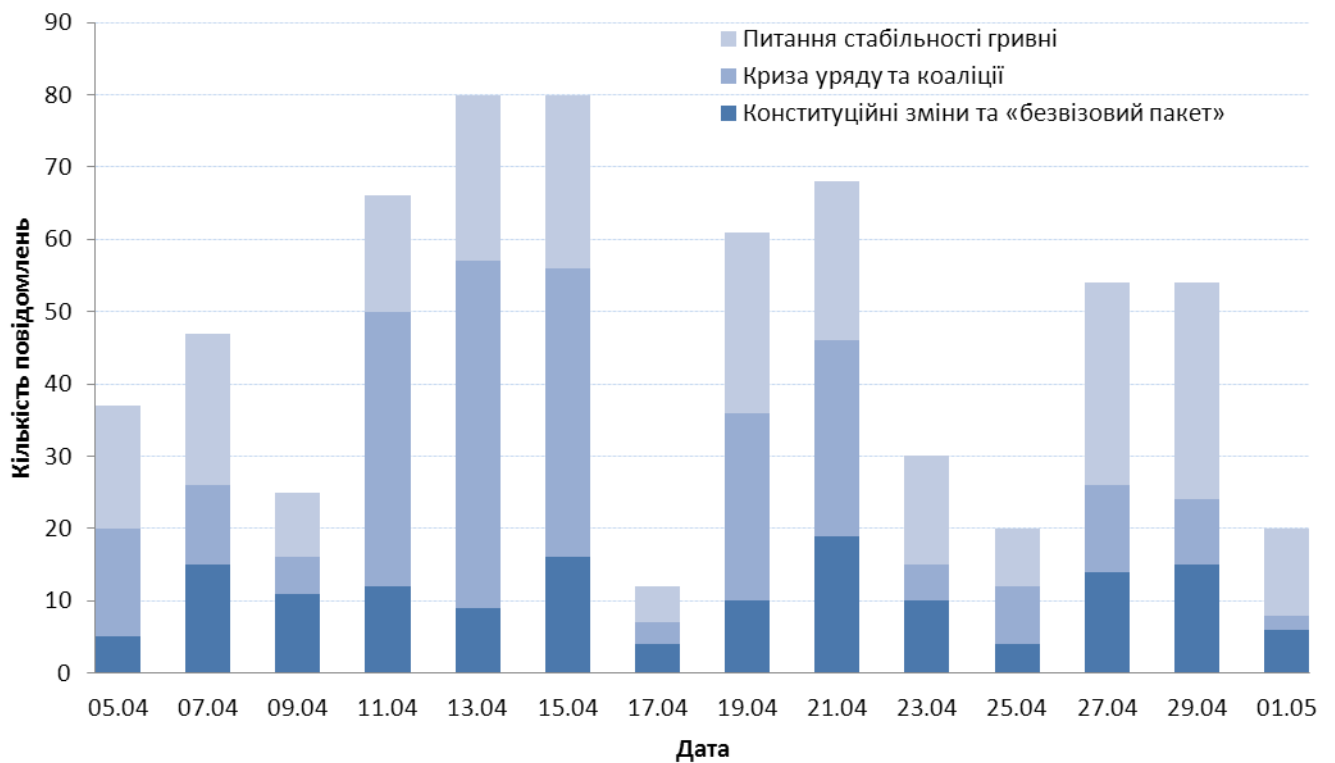

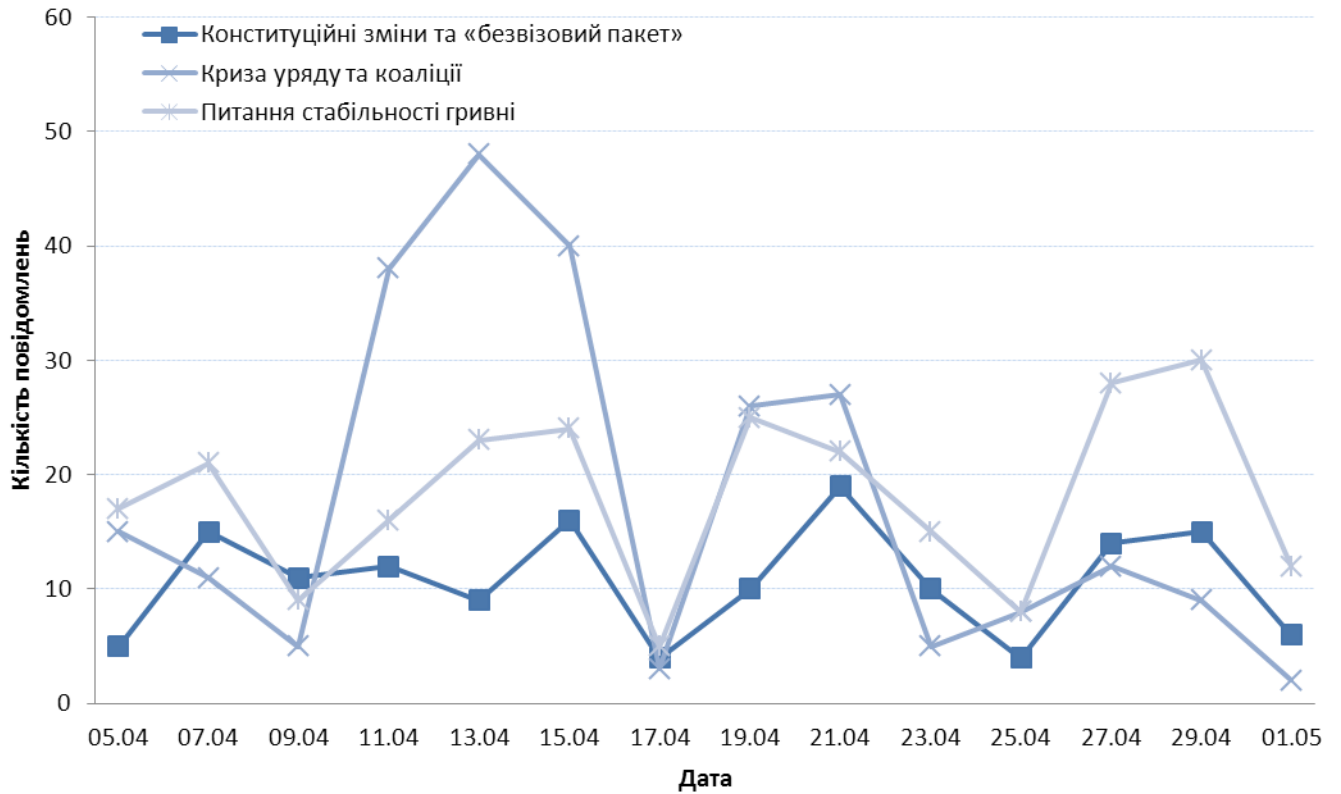
Загальна картина резонансних повідомлень

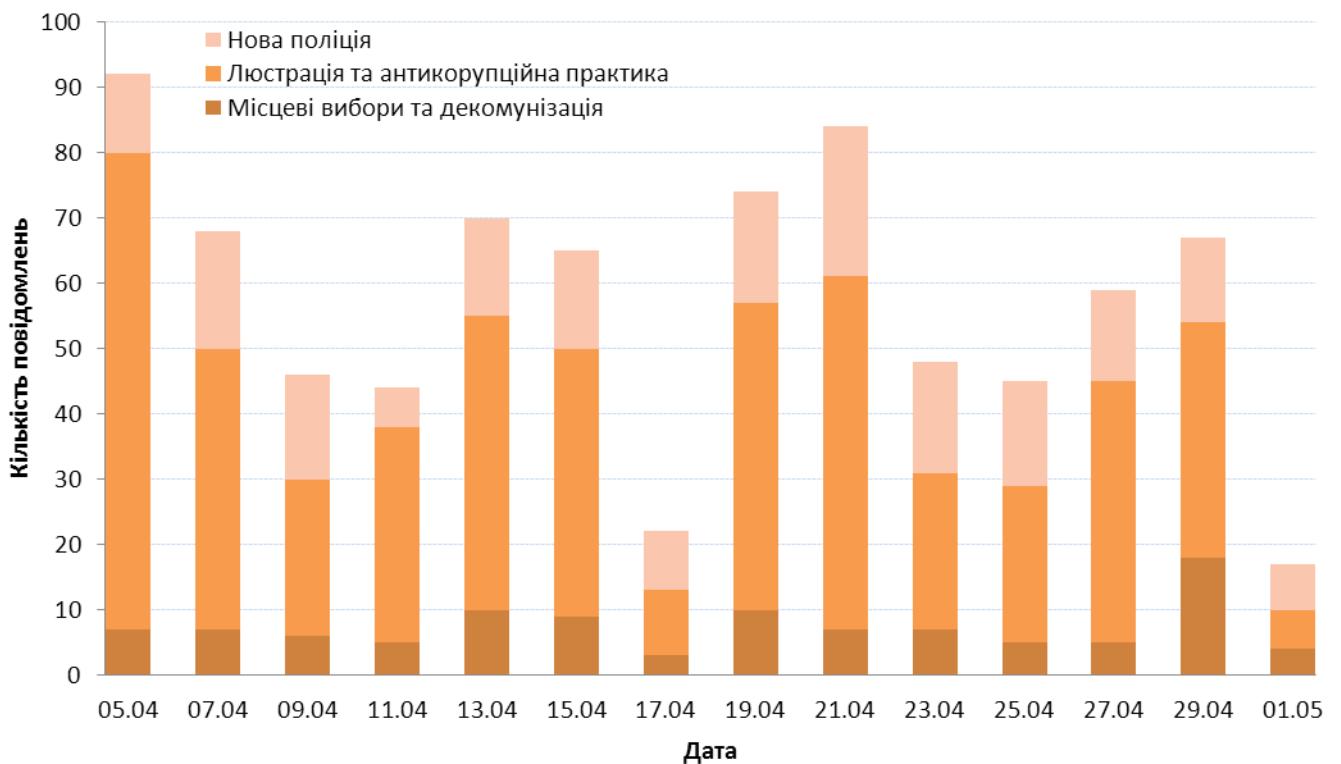
Процес законотворення

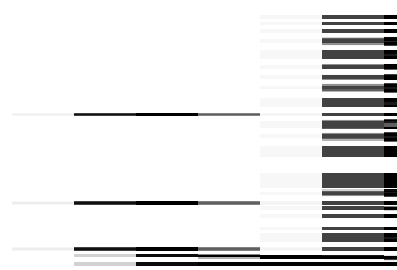

Процес законотворення

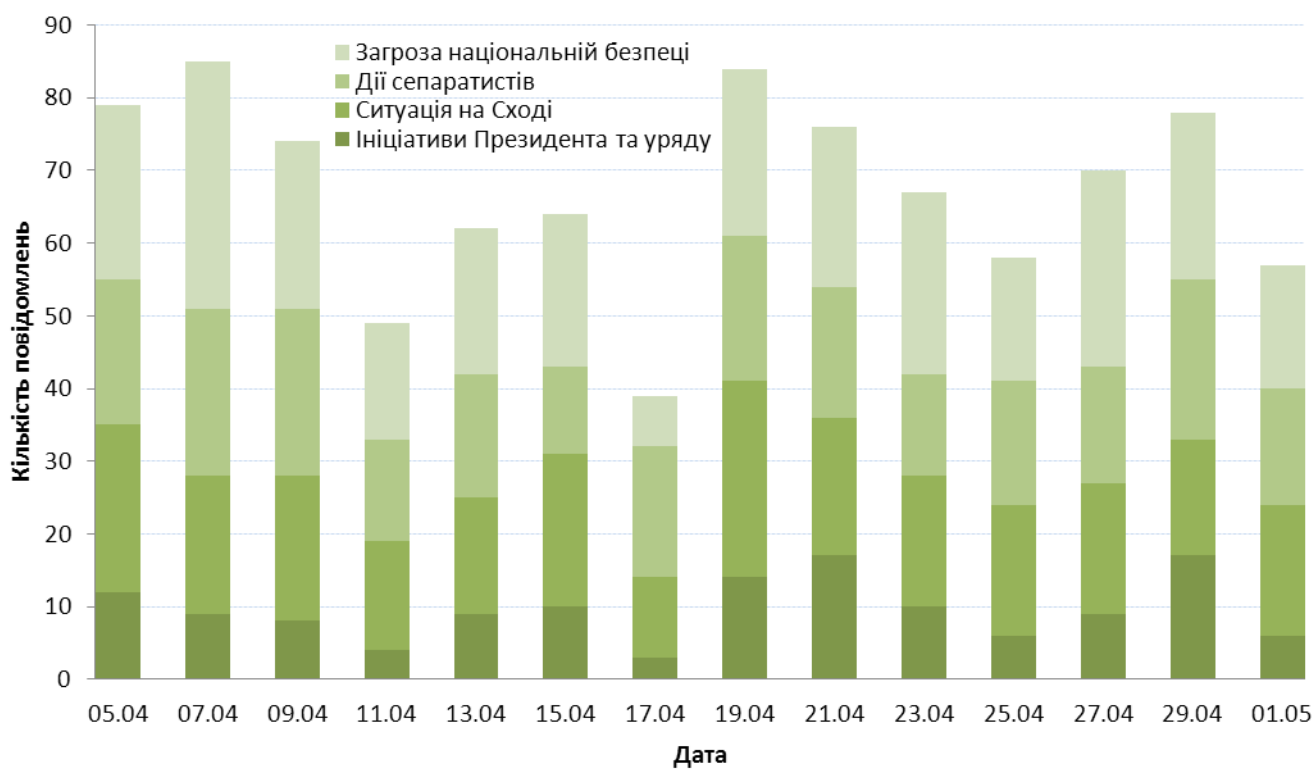

Проблеми реформування

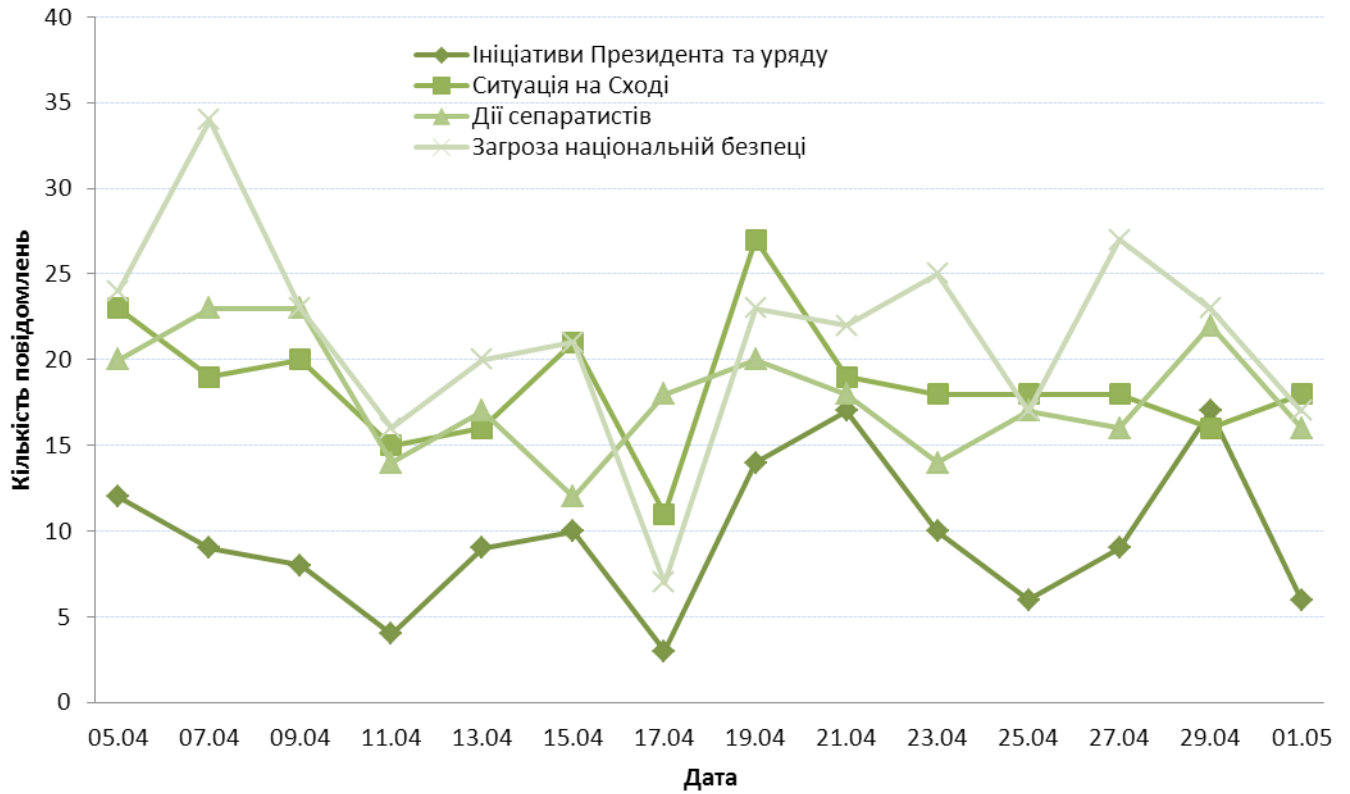

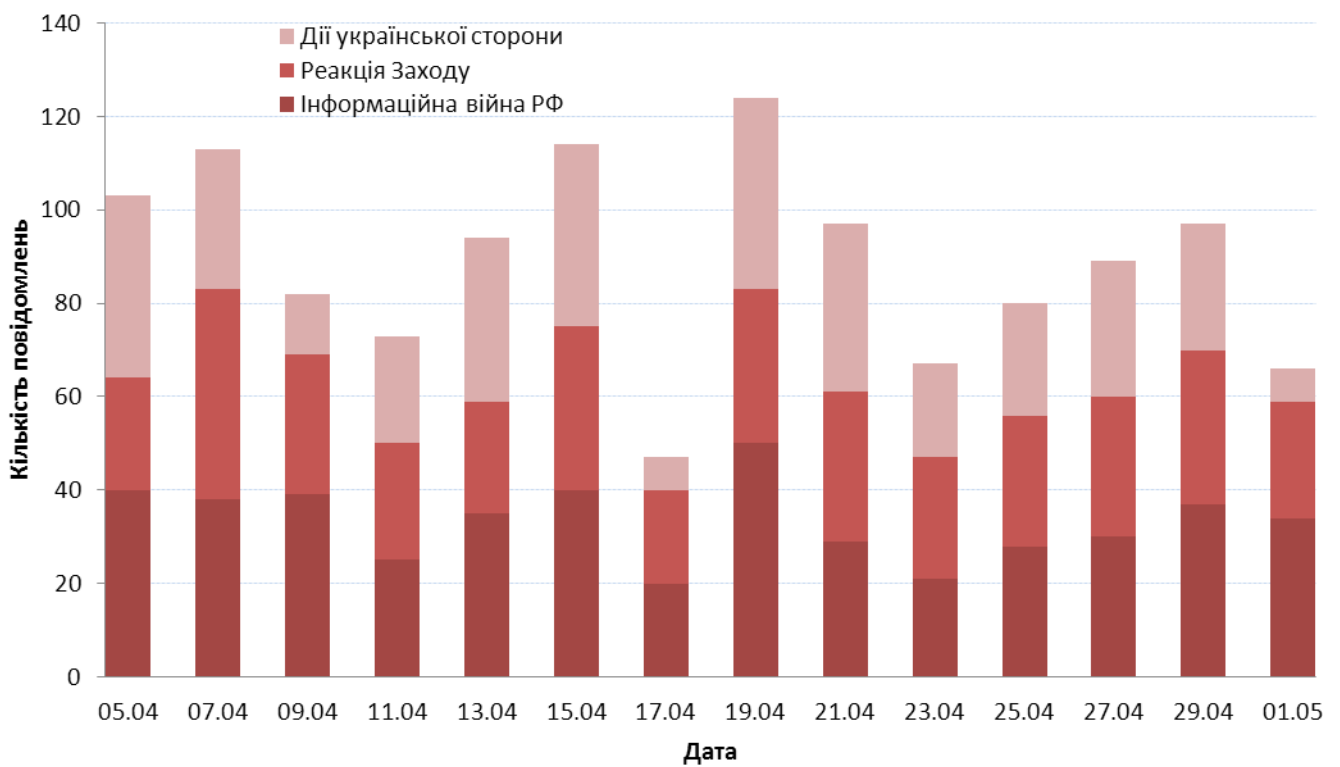
АТО і проблеми окупованих територій

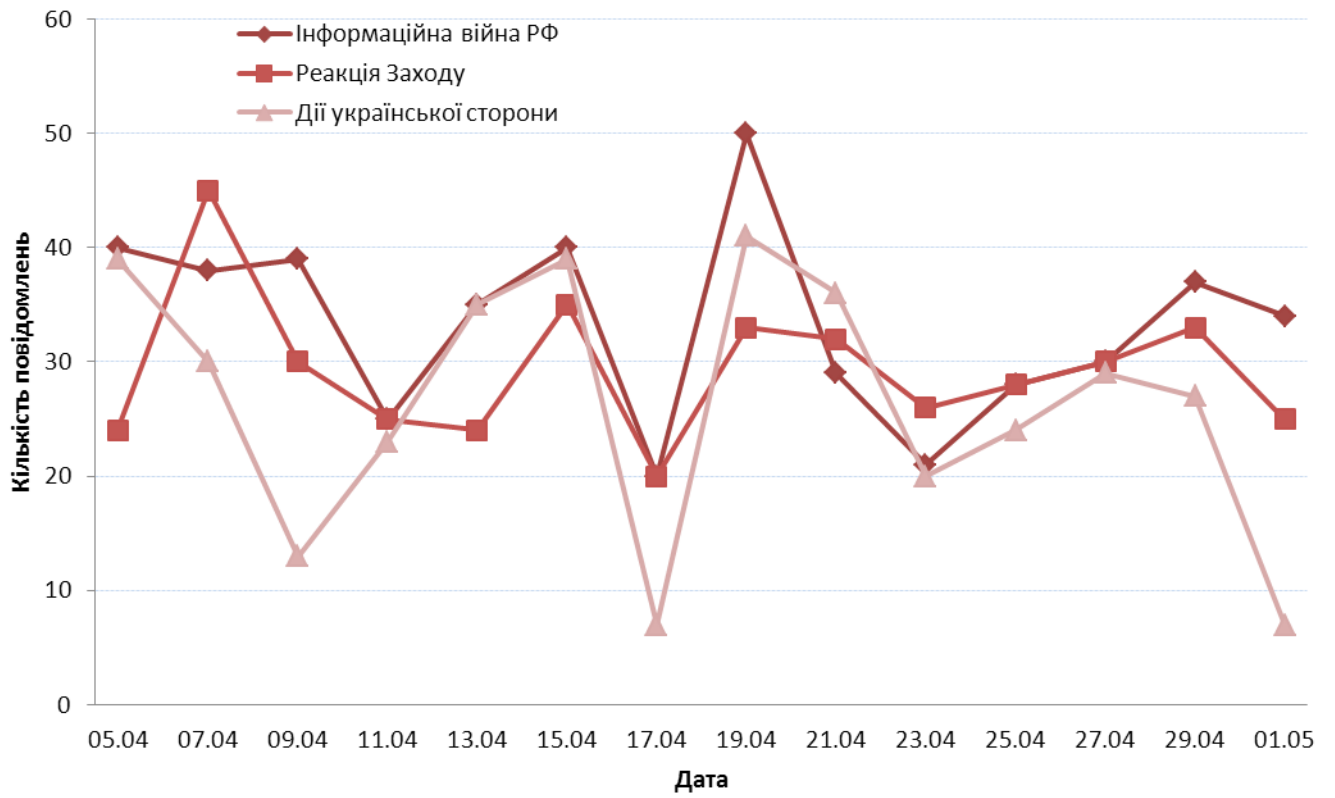
АТО і проблеми окупованих територій

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект)

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект)

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Огляд валютного ринку

Обзор валютного рынка в Украине за май 2016 года

Евро

Ключевой тенденцией на глобальных финансовых рынках в мае стало укрепление доллара США против мировых валют. Индекс американского доллара вырос на 2,9%.

Как отмечают аналитики FOREX CLUB в Украине, способствовали такой динамике рыночные ожидания повышения учетной ставки ФРС, которая поддерживает рост доходности американских облигаций, и формирует спрос на доллар. В частности, опубликованные протоколы апрельского заседания регулятора указали на его готовность идти, как минимум, на два раунда ужесточения кредитно-денежной политики, и первый этап может произойти уже летом. В публичных выступлениях последних недель ключевые представители американского регулятора активно подтверждают свои намерения.

На фоне отрицательных базовых ставок в Европе и Японии, интерес к доллару США растет, в то время как другие валюты теряют свои позиции. По итогам мая пара евро/доллар снизилась на 2,7% до 1,113. При этом, дополнительное давление на евровалюту оказывали и тяжелые переговоры по греческому долгу, и нервозность в отношении возможного выхода Великобритании из Евросоюза.

Евро в Украине в мае дешевел под влиянием коррекции на мировых рынках и устойчивости гривны к доллару США. Курс продажи безналичного евро снизился на 2,4% до 28,04 грн., наличного – на 2% до 28,19 грн.

Доллар США

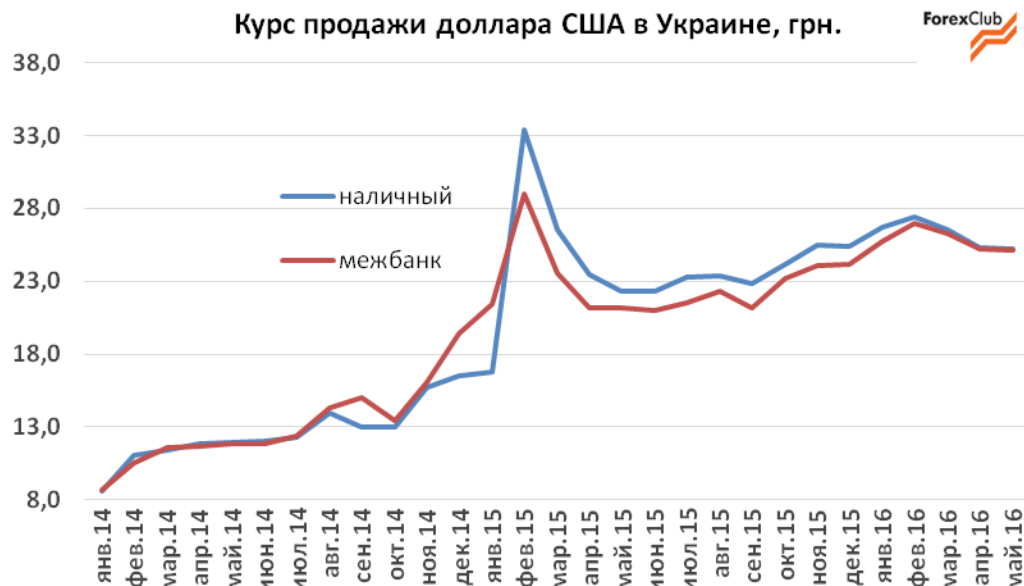
Украинский валютный рынок в мае сохранил стабильность. Длинные праздники и высокие расходы населения сократили ресурс для покупок. Значительно снизили активность и импортеры. Как и ожидалось, в послепраздничный период повысилась волатильность, что было связано с реализацией отложенного спроса и предложения. Однако, эти всплески были не продолжительными и незначительными, и не повлияли на общую тенденцию.

Достигнутая политическая стабильность, и переход в переговорах с западными кредиторами в практическую плоскость способствуют снижению спекулятивного спроса. Дополнительную поддержку оказывает решение Европарламента выделить Украине 1,8 млрд. евро финансовой помощи.

В свою очередь торговая активность рынка продолжает находиться на низких уровнях. Объем торговых операций, который определяет в первую очередь предложение, снизился. Среднесуточный объем продажи валюты сократился в мае по сравнению с апрелем на 1,2%. Снизили предложение большинство секторов, в том числе аграрии, которые активно заводили валютные кредиты в марте-апреле. Фактически, предложение формирует сектор машиностроения и ГМК.

Либерализация валютного рынка, которую проводит НБУ, не формирует дополнительного давления на спрос, что позволяет и далее ослаблять хватку и снижать валютные ограничения.

Курс продажи безналичного доллара США в Украине по итогам мая снизился на 0,3% до 25,13 грн., наличного – на 0,3% до 25,23 грн. Спрос на американскую валюту продолжает падать, при этом предложение выровнялось и остается стабильным, что позволяет в текущих условиях НБУ проводить активную политику по выкупу валюты. Однако темпы выкупа валюты достаточно высоки, учитывая большое количество выходных дней в начале месяца. В целом, среднедневное предложение американской валюты относительно апреля обвалилось на 5,7%. Относительно мая 2015 года торговый оборот снизилось на 10,3%.

Средний размер спреда по наличным операциям с долларом США в мае сократился с 2,1% до 1,5%, что является самым низким значением с октября 2014 года. Такая динамика подтверждает продолжающуюся стабилизацию валютного рынка, достижение достаточного баланса, и сокращение спекулятивных операций.

Российский рубль

Курс продажи безналичного рубля в Украине в мае снизился на 2,7% до 0,381 грн., наличного – на 1,43 % до 0,385 грн. Несмотря на фиксацию в мае многомесячных ценовых пиков стоимости нефти, рубль так и не смог показать значительное движение против гривны. По отношению к доллару США российская валюта укрепилась на 2% до 65,85 руб. за доллар.

Прогноз валютного рынка в Украине на июнь 2016 года

Для валютного рынка на летний период сформированы позитивные факторы, которые будут поддерживать относительную стабильность гривны, и снизят амплитуду колебаний.

Во-первых, ожидаемое поступление кредитных средств от западных партнеров и МВФ. Кредит не только увеличит размер золотовалютных резервов, и усилит валютные позиции НБУ, но и сформирует импульс для возобновления инвестиций со стороны других кредиторов. Позитивное решение Еврогруппы по макрокредитной помощи усиливает общий эффект.

Во-вторых, регулятор, выкупая валюту на межбанке, за два месяца накопил значительный ресурс для стабилизации курса, в случае снижения предложения валюты или непродолжительного спекулятивного всплеска. В-третьих, запланированная приватизация формирует базу для заведения валюты с целью участия в конкурсах. Наиболее весомой с точки зрения поступлений будет приватизация ОПЗ, для которого установлена стартовая цена 13,2 млрд. грн. В-четвертых, начинающийся летний период традиционно является спокойным из-за начала отпусков и сокращения деловой активности, поэтому также можно ожидать сокращение спроса на наличном рынке. В тоже время, в случае привлечения ФГВФЛ дополнительных 10 млрд. гривен для выплат по депозитам выведенных с рынка банков, и их активного проникновения на наличный рынок, нельзя исключать всплески спроса на валютном рынке.

«Главными источниками поступления валюты в страну останутся горно-металлургический комплекс и машиностроительный сектор. Тем не менее, конкуренция на мировых рынках растет, что требует дополнительных стимулов для экспортеров, и удержание курса выше отметки 25 грн. за доллар является одним из таких стимулов», – отмечает **Андрей Шевчишин, ведущий эксперт**

информационно-аналитического центра FOREX CLUB в Украине.

Факторами влияния на валютный рынок в июне будут выступать новости относительно возобновления кредитования МВФ, более четкие ориентиры по смягчению валютных ограничений со стороны НБУ, перспективам урожая, тенденции на мировых сырьевых рынках.

Доллар США

Курс безналичного и наличного доллара США в июне в базовом сценарии может составить 24,7–26 грн., с вероятным преобладанием нахождения вблизи отметки 25,1 грн. за доллар.

На данном этапе, негативный сценарий, который может сдвинуть курс выше этих ожиданий, выглядит маловероятно. Лишь явные форс-мажорные события глобального масштаба, такие как крах сырьевых рынков или широкомасштабные боевые действия на Донбассе, могут сместить базовой прогноз.

Евро

Диапазон колебания евро на международном рынке в июне, по оценкам аналитиков FOREX CLUB в Украине, может составить 1,1–1,17. Динамика евровалюты будет зависеть от поступающей макроэкономической статистики, активности восстановления региона, а также изменений ожиданий в отношении вероятности выхода Великобритании из ЕС. Средний курс продажи наличного евро в Украине, исходя из базового сценария, может колебаться в диапазоне 27,8–29,4 грн.

Российский рубль

Российский рубль будет находиться под давлением на фоне риска коррекции цен на нефть, а также приближения голосования по санкциям против РФ. Диапазон колебания курса продажи наличного рубля в июне может составить 0,36–0,39 грн.

Экономика Украины может потерять импульс без качественного роста

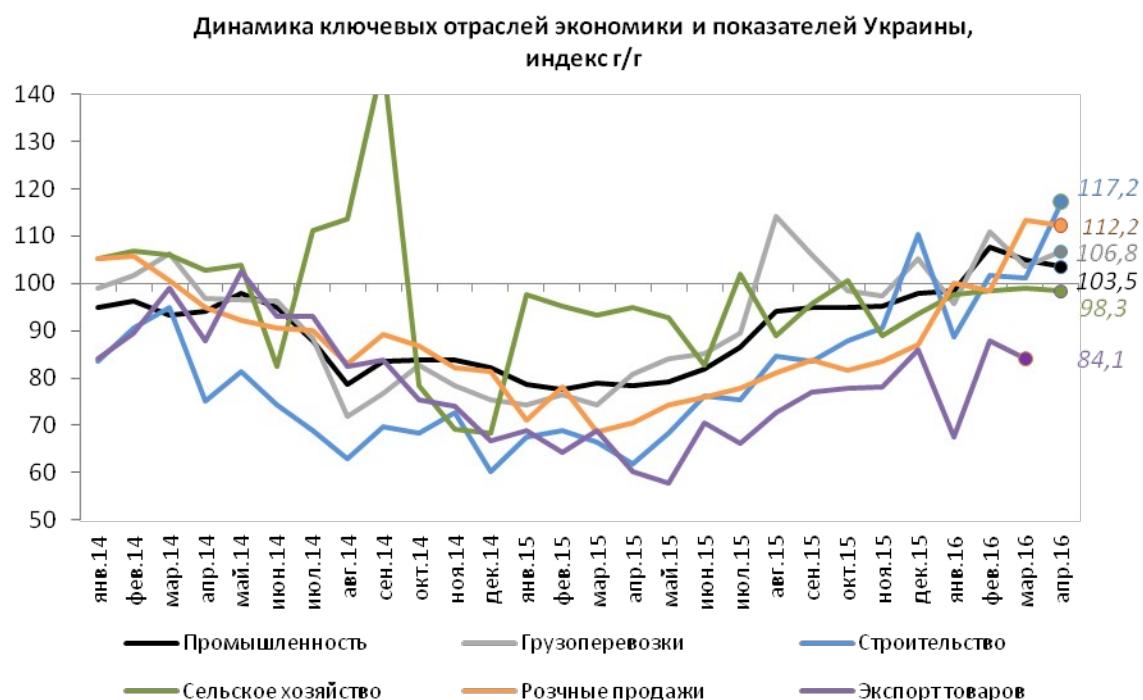
Украинская экономика замедлила восстановление, и есть риск, что темпы роста продолжат сокращаться.

Большая часть экономического роста формировалась за счет высокой базы сравнения, когда в начале 2015 года наблюдался наибольший спад деловой активности перед соглашением «Минск-2». Полученное шаткое перемирие на Донбассе позволило улучшить показатели в первую очередь в промышленности, особенно в горно-металлургическом комплексе и его смежных отраслях. В итоге, прохождение пиковых годовых отклонений, в частности спад первого квартала 2015 года на уровне 17,2% и максимальный исторический убыток компаний до налогообложения, сформировали статистическую базу улучшений.

Дополнительно росту в 1 квартале 2016 года способствовал фактор високосного года, а также смена ценового тренда на сырьевых рынках во второй половине февраля, что позволило укрепить позиции экспортеров.

Тем не менее, качественного роста не произошло. За январь-апрель 2016 года промышленное производство выросло на 3,7% (в 1 кв +3,7%), обороты розничной торговли – на 4% (в 1 кв +3,6%), строительный сектор – на 8,5% (в 1 кв +1,9%), грузоперевозки – на 4,6% (в 1 кв 4,1%), в то время как сельскохозяйственное производство сократилось на 1,7% (в 1 кв -1,7%).

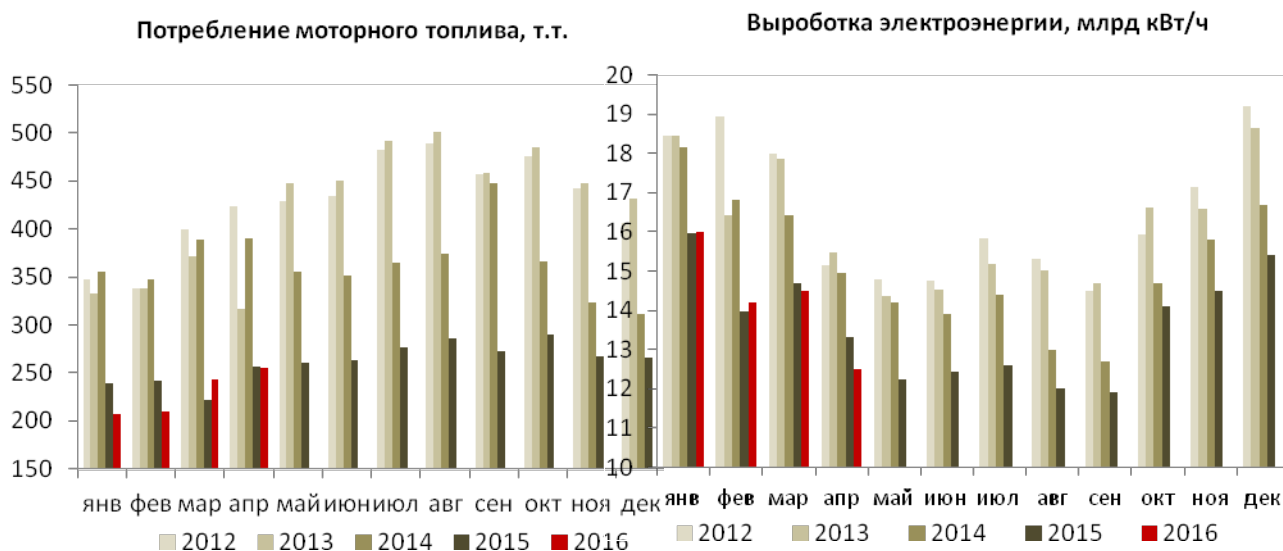

Факторами, сдерживающими рост украинской экономики, стали: эмбарго РФ, слабое проникновение украинских товаров на европейский рынок, нестабильность экспортных поставок на Ближний Восток и в Азию. В частности, экспорт в первом квартале упал на 18,5%, в том числе в страны СНГ на 37,3% и в страны ЕС на 2,7%.

Кроме того, ограничивает экономическое восстановление и слабый внутренний спрос. Реальные доходы населения в 2015 году снизились на 22,2%,

в то время как инфляция составила 43,3%, а с начала 2016 года – 5,1%. Возросшие регулируемые тарифы, запаздывание индексации зарплат инфляции, выведение с рынка неплатежеспособных банков и падение доверия к банковской системе – все это сдерживает восстановление.

Подтверждающими слабость деловой активности в стране выступают показатели потребления моторного топлива и выработки электроэнергии. В частности, за январь-апрель 2016 года потребление топлива сократилось на 4,5%, а выработка электроэнергии на 0,6%.

Способствовать восстановлению экономики во втором–четвертом квартале 2016 году мог бы внутренний рынок, импортозамещение и активность экспортеров, агросектор. Однако, сейчас эти направления неустойчивы. Наибольшие трудности испытывают сектора, для которых были разорваны кооперационные связи с РФ и Донбассом, и которые не смогли занять новые ниши, или выйти на новые рынки. Страдают также компании, которые не могут конкурировать с импортом, даже в условиях глубокой девальвации гривны.

В ближайшие полгода фактор базы сравнения уйдет на задний план, оголяя фактические показатели работы экономики, без учета спада, вызванного боевыми действиями на Донбассе и последующего адаптационного периода. Фактически, лидером импортозамещения останется фармакология, частично сектор легкой промышленности, а также деревообработка и химия. В пищевой промышленности наблюдаются проблемы из-за поставок в страны СНГ, горно-металлургический комплекс нацелен на экспорт и не имеет достаточного внутреннего спроса для активного восстановления. Машиностроительный сектор, несмотря на значительный потенциал, формирует неравномерное и неустойчивое восстановление.

Рост можно ожидать в коммунальном хозяйстве и нефтегазовом секторе, которые получают новые ресурсы за счет повышения тарифов. Экспортеры же будут зависеть от тенденций цен на руду, металлы и зерно.

Внутренним риском для экономического восстановления остается фактор политической стабильности, готовность к реформированию и борьбе с коррупцией. Реформы должны стать базой для качественного роста экономики и

інвестиційної активності. Так же не менше важливим являється відновлення кредитування економіки і довіри до банківського сектору. В той же час, бойові дії на Донбасі продовжують дестабілізувати економіку, і відновлення активних дій може скоротити ділову активність, особливо в гірсько-металургічному комплексі, збільшити бюджетний дефіцит, і скоротити і без того низькі інвестиції в розвиток.

За результатами першого півріччя промисловість може показати ріст на 2,1%, роздрібні продажі на 1,8%, в той же час агросектор збереже негативну динаміку на рівні 1,4%. В цілому, ріст ВВП за цей період може скласти 0,9-1,3%, за результатами 2016 року – 1,1%.

«Ключові ризики для економіки України формуються на зовнішніх ринках. В частині, економіка Китаю продовжує стійко уповільнюватися, скорочуючи споживання сировинних товарів, що призводить до нестабільності цін на сировину. При цьому, для підтримки конкуренції на світових ринках Китай зберігає стимулювання економіки і послаблює свою валюту. Південна Америка також далека від стабільності, і продовжує втрачати ділову активність на фоні політичного кризи в Бразилії, критичного положення Венесуели. А очікуване підвищення учетної ставки ФРС може послабити і без того повільний ріст американської економіки», – зазначає **Андрій Шевчишин, керівний експерт інформаційно-аналітичного центру FOREX CLUB в Україні.**

Крім того, суттєві ризики для економіки несе в собі нестабільність на Близькому Сході і в Північній Африці, що обмежує споживачу активність цих регіонів. В свою чергу, офшорний скандал, пов'язаний з публікацією панамських документів, провокує глобальну хвилю деофшоризації, податкові розбиральства і нові перетони капіталу. При реалізації цих ризиків, і тим більше розвитку нового кризи, українська економіка не зможе залишитися в стороні, оскільки буде втрачати контракти і активність за більшістю західних напрямків.

Моніторинг законодавства

Підготовлено компанією

«ЄФІМОВ ТА ПАРТНЕРИ адвокати · аудиторів · податкові консультанти»

Головні зміни

- НБУ пом'якшив деякі валютні обмеження;
- У 2016 році юридичним особам **не потрібно подавати державному реєстратору фінансову звітність** про господарську діяльність у складі Балансу і Звіту про річні фінансові результати;
- Не дивлячись на те, що вже майже півроку діє єдина ставка ЄСВ 22%, Мінфін не поспішав із новою звітністю. І от нарешті **оновлено** Порядок формування та подання страхувальниками звіту щодо ЄСВ;

- Правління НБУ прийняло рішення про **зниження облікової ставки з 19% до 18%** річних з 27.05.2016 р.

Податки і збори

Податок на додану вартість

- складаємо податкову накладну на суму перевищення ціни придбання над ціною їх постачання;

- автоматичний розподіл митних декларацій;

- назву товару у податковій накладній можна зазначити на іноземній мові;

- компенсація земельного податку від орендатора ПДВ не обкладається податкові накладні у випадку приєднання до іншого платника ПДВ;

- ПДВ при утилізації знецінених товарів;

- про податковий кредит, коли дата відвантаження товарів та дата їх отримання різні;

- ДФСУ розповіла про обкладання ПДВ рекламних товарів;

- ДФСУ вважає, що бонуси слід оподаткувати ПДВ;

- Якщо **кошти, які не повертаються** покупцю за повернутий товар, на підставі додаткової угоди **набувають статусу передоплати за інший товар**, на дату укладання такої додаткової угоди постачальник має **скласти податкову накладну** на суму такої передоплати;

- Якщо платник **єдиного податку** за ставкою 5% **придбаває у нерезидента послуги із надання доступу до Інтернету**, то у такої особи як в отримувача вказаних послуг, виникає **обов'язок** щодо **нарахування і сплати ПДВ** до бюджету та подання податкової звітності з ПДВ;

- **Операції агента з приймання** в межах агентського договору з банком **готівки від абонентів** оператора мобільного зв'язку для **подальшого перерахування** таких грошових коштів від агента банку **не є об'єктом оподаткування ПДВ**.

Податок на прибуток

- відображаємо в бухобліку не підтверджені первинними документами витрати;

- як підтвердити витрати на електронний квиток під час відрядження?

- як застосовувати коригувальні різниці при продажу основних засобів?

- податківці не визнають амортизацію МНМА і бібліофондів?!

- ОЗ балансоутримувача не беруть участі в податковій амортизації;

- податківці нагадали нюанси «тонкої капіталізації»;

- про те, коли коригувати фінрезультат при придбанні товарів у нерезидента;

Податок на доходи фізичних осіб

- сума допомоги, яка виплачується за рахунок ФСС особам, які переміщуються з районів АТО, обкладається ПДФО, але не є базою нарахування ЄСВ;

- дохід від продажу (обміну) протягом року 2-х і більше об'єктів рухомого майна підлягає оподаткуванню за ставкою 5%;

- дохід фізичної особи від продажу нерухомості оподатковується не лише ПДФО за ставкою 5 %, а й ВЗ за ставкою 1,5 %;
- для врахування сплаченого податку за межами України слід надати довідку від держоргану країни, де отримано дохід, про суму сплаченого податку, а також про базу або об'єкт оподаткування;

Державне регулювання

Перевірки. Контроль. Штрафи. Податковий борг

- ДФСУ вважає премії, бонуси та інші заохочення оплатою маркетингових послуг;
- скільки може бути неузгодженим податкове повідомлення-рішення;
- податківці під час перевірки мають право вимагати проведення інвентаризації;
- штраф у розмірі 1020 грн. за неподання чи несвоєчасне подання податкових декларацій (розрахунків) застосовується у разі, якщо до платника податків протягом року вже було застосовано штраф саме за таке порушення;
- контролюючий орган має право провести документальну позапланову перевірку платника податку для визначення достовірності нарахування бюджетного відшкодування, яке виникло за рахунок від'ємного значення сформованого за операціями здійсненими до 01.07.2015 р;
- перевірка актів інвентаризації залишків пального;
- в який строк посадові особи митниці ДФСУ повинні скласти акт перевірки щодо проведення огляду;
- **Затверджено форму доручення правоохоронних органів**, на підставі якого митні органи зобов'язані проводити **огляд (переогляд)** товарів, транспортних засобів комерційного призначення, а також **встановлено строки** проведення таких **оглядів**.

Ліквідація та банкрутство

- повнота здійснених заходів ліквідатором та повнота задоволення вимог забезпеченого кредитора є пріоритетними у ліквідаційній процедурі банкрутства підприємства;
- норми Закону України про банкрутство є пріоритетними над іншими нормативно правовими актами у питанні відкриття справи про банкрутство, зокрема, відкриття ліквідаційної процедури банкрута;
- санація (відновлення платоспроможності боржника) є пріоритетною процедурою у провадженні справи про банкрутство, яка, навіть, може бути впроваджена під час ліквідаційної процедури;
- при визначенні вимог забезпеченого кредитора, саме оцінка майна (предмета іпотеки), погоджена сторонами у відповідному договорі застави (іпотеки), має братися до уваги при встановленні розміру грошових вимог кредитора – заставодержателя;
- ФОП можуть змінити реєстраційні дані через iGov;
- змінено форми заяв в сфері держреєстрації бізнесу

Фінансовий моніторинг

- банки будуть копіювати ID-карти для верифікації клієнтів;
- у корпоративних інвестиційних фондах організація та проведення первинного фінансового моніторингу здійснюються компанією з управління активами.

Державні закупівлі

- дію закону України «Про публічні закупівлі» поширено на місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та військово-цивільні адміністрації Донецької області

Галузі і сфери діяльності

Фінансові послуги

- пом'якшені деякі обмеження для роботи на міжбанку Нацбанком оновлено класифікатор іноземних валют;
- суд повинен самостійно припиняти зобов'язання поруки в разі пропуску кредитором строку вимоги;
- виплата дивідендів здійснюється через депозитарну систему або безпосередньо акціонерам;
- НБУ прийняв Постанову згідно з якою **не вважаються пов'язаними з банком особи**, в тому числі суб'єкти господарювання, власниками істотної участі в яких є міжнародні фінансові установи;
- НБУ **спростив** порядок видачі дозвільних документів на здійснення операцій з іноземною валютою, повернення іноземних інвестицій, **зменшивши** кількість документів, що подаються;
- ВСУ роз'яснив, що умови договору кваліфікуються як **несправедливі** при наявності **одночасно** таких ознак: 1) порушують принцип добросовісності; 2) призводять до суттєвого дисбалансу договірних прав та обов'язків сторін; 3) завдають шкоди споживачеві.

ІТ та телекомунікації

- реєстрація СПД через Інтернет за 15 хвилин та з чашкою кави;
- ДФСУ готова визнавати первинні документи в електронному вигляді з ЕЦП;
- під час перевірок документи в електронному вигляді мають надаватись в копіях на папері;
- Національний стандарт по блочним шифрам набере чинності з 01.07.2016 р.

Об'єкти правовідносин

Земля

- з 1 травня суттєво змінився порядок створення та діяльності фермерських господарств;
- компенсація орендодавцеві земельного податку не оподатковується ПДВ;
- платником орендної плати за земельну ділянку для ведення фермерського

господарства є особа, якій така земельна ділянка надана в оренду;

- орендна плата за державну та комунальну землю сплачується з дня виникнення права користування земельною ділянкою;

- визнання недійсним державного акту на право власності на землю є законним, належним та окремим способом поновлення порушених прав у судовому порядку;

- відмінено затверджені в 2001 році Розміри оплати земельно-кадастрових робіт та послуг;

- компенсація земельного податку та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, не включається до бази оподаткування та не оподатковується ПДВ;

- нові локальні коефіцієнти, встановлені рішенням Київміськради від 10.03.2016 р. № 217/217, застосовуються з 01.01.2017 р;

- ДФСУ про оподаткування продажу присадибної ділянки;

- гаражний кооператив може зменшити податкові зобов'язання з земельного податку на розмір пільги фізособи за ділянку, надану їй для будівництва індивідуального гаражу;

- великий платник податків сплачує за землю за місцезнаходженням земельної ділянки;

- **Затверджена форма паспорту артезіанської свердловини**, яка є обов'язковою до виконання всіма юрособами та ФОП, що мають у власності чи користуванні земельні ділянки, у межах яких розташовані та експлуатуються артезіанські свердловини;

- Якщо КМУ **не встановив** обмежень для місцевої держадміністрації щодо передачі в оренду водних об'єктів загальнодержавного значення, то місцева держадміністрація вправі виступати орендодавцем таких об'єктів.;

- Надаючи земельну ділянку для ведення фермерського господарства, компетентний орган **повинен пересвідчитися** в дійсності волевиявлення заявника та реальній спроможності виробляти товарну сільськогосподарську продукцію;

- У разі проведення **нормативної грошової оцінки** земельної ділянки з **порушенням** встановлених законодавством вимог та порядку, це може бути **підставою** для визнання **недійсним** договору оренди державної/комунальної земельної ділянки;

- Суд **повинен установити**: чи були порушені, не визнані або оспорені права, свободи чи інтереси особи на земельну ділянку; у чому полягає таке порушення; якими доказами це підтверджується. Залежно від установленого суд повинен задовольнити позов або відмовити.

Нерухомість

- ДФСУ роз'яснила, якими документами можуть підтверджуватися понесені витрати на

- сплату відсотків по іпотечі (з метою включення до податкової знижки);

- затверджено порядок списання з балансу державних органів (підприємств) і органів

- місцевого самоврядування багатоквартирних будинків, у яких розташовані

приміщення приватної власності;

- якщо фізична особа - нерезидент продає один із об'єктів нерухомості і цей об'єкт перебуває у його власності понад три роки, то дохід отриманий від такого продажу не підлягає оподаткуванню;

- ДФСУ роз'яснила, що обмін двох об'єктів нерухомості на інший об'єкт з метою оподаткування ПДФО слід розглядати як продаж;

- податковий агент, що нараховує дохід фізичній особі від надання в оренду нерухомого майна, сплачує ПДФО та ВЗ до відповідного бюджету за своїм місцезнаходженням;

- ДФСУ роз'яснила питання необхідності подання юридичною особою уточнюючої декларації з податку на нерухоме майно при продажі посеред року нерухомого майна.

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА ¹

Блог на сайті: LB.ua

Про автора: Іван Лукеря, експерт Українського незалежного центру політичних досліджень та Реанімаційного пакета реформ

Децентралізація: стратити не можна помилювати

Децентралізація – одна з небагатьох реформ України, яку можна назвати успішною. Принаймні, так було до останнього часу.

Протягом минулого року було створено 159 об'єднаних територіальних громад. Для Європи це стало своєрідним рекордом при проведенні реформи місцевого самоврядування. За неповних півроку дії закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад» в Україні об'єдналося близько 7% громад.

У березні-квітні 2016 року було проведено вибори додатково до 13 об'єднаних громад. У результаті створено 172 громади, які отримали ресурси та повноваження на рівні міст обласного значення. Практичний результат – ремонт доріг, створення нової мережі якісних шкіл, відновлення дитячих садочків, амбулаторій та ФАПів. Проте на цьому рекорди у проведенні реформи місцевого самоврядування закінчуються. Причин кілька.

По-перше, відповідно до чинного закону, переведення об'єднаної територіальної громади (далі – ОТГ) на прямі міжбюджетні відносини та надання державної підтримки можливо виключно за умови, якщо до складу ОТГ увійшли всі територіальні громади, які передбачені Перспективним планом.

У зв'язку з цим існує практика коригування Перспективних планів під реальний стан об'єднання. Така практика надзвичайно небезпечна та руйнує ідею створення спроможних громад. Новостворені з порушенням плану громади просто не здатні забезпечити виконання повноважень у сфері медицини, освіти тощо.

По-друге, існують випадки, коли з десяти громад, які мають увійти до

¹ Збережено стиль і граматику оригіналу

складу об'єднаної, відповідно до Перспективного плану, одна чи дві громади не захотіли об'єднуватись та повністю заблокували процес створення ОТГ.

Проте, якщо навіть об'єднуються вісім з десяти громад, за своїми інфраструктурними, матеріальними та фінансовими параметрами вони спроможні виконувати повноваження, які передбачені для міст обласного значення. Саме тому необхідно запровадити механізм, який би дозволяв таким громадам пройти процес об'єднання та отримати додаткові ресурси.

У протилежному випадку можемо отримати тотальне розчарування реформою ініціаторів об'єднання та зупинку цього процесу.

Щоб цього не відбулося, терміново потрібно вирішити дві проблеми. По-перше, зупинити практику свавільного коригування Перспективних планів під реальний стан об'єднання. Адже Перспективний план – це орієнтир, який забезпечує створення дійсно спроможних громад. По-друге, відкрити додаткові можливості для об'єднання громад.

Вирішити ці дві проблеми та надати друге дихання для проведення децентралізації можуть законопроекти №3638 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо механізму стимулювання подальшого процесу добровільного об'єднання територіальних громад»)» та №3639 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо механізму стимулювання подальшого процесу добровільного об'єднання територіальних громад)».

Вони дозволяють створювати спроможні об'єднані громади без внесення змін до Перспективних планів. ОТГ створюється, якщо до неї увійшло або не менше половини визначених Перспективним планом територіальних громад, або не менше половини мешканців, або не менше половини площі.

Окрім того, законопроекти запроваджують процедуру приєднання громад до вже створеної. Вони зможуть це робити за прощеною процедурою без проведення виборів на всій території ОТГ. У такому випадку проводяться тільки довибори депутатів в межах громад, що приєдналися.

Підтримку ухвалення законопроектів висловили Реанімаційний пакет реформ, експерти, Міністерство регіонального розвитку. Їх ухвалення очікують і органи місцевого самоврядування, які бажають проводити добровільне об'єднання територіальних громад, а також жителі сіл, селищ та міст, які висловили свою підтримку процесу об'єднання.

Ще з грудня 2015-го в комітеті з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування знаходиться законопроект № 3638. Проте голова комітету Сергій Власенко досі не поставив його на розгляд. Причини – не зрозумілі. Хоча на попередньому засіданні 20 квітня комітет прийняв рішення про його обов'язковий розгляд в травні. Такий саботаж може зупинити процес децентралізації влади та саму реформу місцевого самоврядування.

Час ще є, проте його стає все менше. Саме тому, для продовження реформи місцевого самоврядування та децентралізації комітет з питань місцевого самоврядування потрібно терміново розглянути та рекомендувати до ухвалення законопроект №3638.

Бюджетному комітету, в свою чергу, розглянути та рекомендувати до ухвалення внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо механізму

стимулювання подальшого процесу добровільного об'єднання територіальних громад.

Парламент, в свою чергу, повинен на найближчому засіданні ухвалити ці законопроекти у першому читанні, і відповідно до Регламенту – у другому.

Якщо це відбудеться найближчим часом – країна, нарешті, наблизиться до завершення цієї вкрай важливої реформи.

Якщо законопроекти і далі будуть блокувати – децентралізація, на жаль, відкладеться на невизначений термін (<http://blogs.lb.ua/blogfeed>). – 2016. – 10.05).

***

Блог на сайті: PRAVOTODAY

Про автора: Ю. Асадчев, адвокат, Международная юридическая компания LEXLIGA

Получение страховых выплат от проблемной страховой компании

Количество страховых компаний, которые не выплачивают страховые выплаты, неуклонно растёт. Ряд из них уже утратили членство в МТСБУ (Моторном (транспортном) страховом бюро Украины), которое является единым объединением страховщиков, осуществляющих обязательное страхование гражданско-правовой ответственности владельцев наземных транспортных средств.

Если раньше массовые отказы от страховых выплат демонстрировали «сомнительные» компании, реализующие свои страховки на обочинах дорог, то теперь и страховые компании с реальным штатом работников, офисами, капиталом пытаются уклониться от выплат. Этот факт специалисты связывают с имеющей место безнаказанностью страховых компаний, которые масштабно избегают ответственности.

Водителю, пострадавшему в ДТП, придётся собрать необходимый пакет документов, подтверждающий наступление страхового случая (включая справку ГАИ, акт экспертизы, решение суда), и направить его вместе с заявлением о страховом возмещении страховщику. Последний обязан в течении 90 дней принять решение об осуществлении страхового возмещения (п. 26.2. Закона «Об обязательном страховании гражданско-правовой ответственности владельцев наземных транспортных средств»). В случае, когда они не выплачены, у потерпевшего появляется возможность направить в суд исковое заявление на страховую компанию. Если она к этому времени находится в стадии банкротства, то необходимо подать ликвидационной комиссии заявление, чтобы зарегистрироваться её кредитором и в дальнейшем получить выплаты от МТСБУ. Если же потерпевший не успел вовремя подать документы, то в ликвидационной процедуре его требования погашаются в шестую, последнюю, очередь (ч. 4 ст. 23 Закона «О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом»). Как известно, в соответствии со ст. 43 Закона «О страховании», Нацкомфинуслуг может назначить принудительную санацию страховщика, в частности, в случае невыполнения им обязательств перед страхователями в течении трёх месяцев.

Если же страховая компания не находится в стадии банкротства, то выплаты от МТСБУ не будут осуществляться. Пострадавшим придётся вначале самим инициировать в хозяйственных судах банкротство компании, объединившись таким образом, чтобы сумма исков, признанных судами, превысила 300 минимальных зарплат (ч. 3 ст. 10 Закона «О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом»), т.е. больше 443 тыс. грн. на сегодняшний момент. Судебный сбор за заявление о возбуждении дела о банкротстве составляет 10 минимальных зарплат (подп. 9 п. 2 ч. 2 ст. 4 Закона «О судебном сборе»).

Учитывая длительность данных процедур, в настоящее время появился своеобразный коллекторский бизнес, который заключается в немедленной выплате пострадавшему в ДТП 30-60% от суммы страховки в обмен на отчуждение права возмещения.

Парадокс нынешней ситуации в том, что добросовестный участник ДТП зависит от страховой компании виновника происшествия. Вместе с тем, сам виновник ДТП, сэкономивший на стоимости страховки, в случае банкротства страховой компании не получит от МТСБУ никаких выплат. Более того, суд может обязать его возместить пострадавшему не прямой ущерб от ДТП, например, моральный, утрату товарной стоимости автомобиля и т.д.

Это стимулирует внимательно выбирать страховую компанию и лишний раз проверить статус своего страхового полиса. Определить статус полиса и страховщика можно на сайте МТСБУ <https://cbd.mtibu.kiev.ua> как по номеру транспортного средства, так и по номеру страхового полиса (<http://pravotoday.in.ua/ru/blogs/3380/1375/>). – 2016. – 12.05).

***

Блог на сайті: Цензор.НЕТ

Про автора: Андрій Левус, голова підкомітету держбезпеки Комітету ВРУ з питань національної безпеки і оборони

Законопроект 4303: Обмежимо діяльність російських гастролерів – захистимо культурний простір

Народними депутатами з антиокупаційного міжфракційного об'єднання «Наступ» розроблено санкційний законопроект щодо обмеження діяльності російських артистів в Україні.

Так, законопроектом № 4303 «Про внесення змін до деяких законів України стосовно обмеження використання медійної продукції держави-агресора», пропонується заборона гастролей тим артистам, пов'язаним з агресором, якщо вони не надали письмову заяву про засудження політики Кремля та війну проти України.

Ані члени творчих колективів, ані персонал театрів, ані окремі артисти, які є резидентами РФ, не зможуть брати участь у виставах на території України без цієї письмової заяви. Після цього трупа отримує свідоцтво про проведення гастрольного заходу.

Автором законопроекту є Микола Княжицький. Законодавчу ініціативу підтримали в якості співавторів представники «Наступу» народні депутати

Сергій Висоцький, Ігор Артюшенко, Олена Масоріна, Ігор Лапін, Олександр Опанасенко, Вадим Денисенко, Олег Медуниця та Дмитро Ярош.

Законопроект знайшов підтримку в профільному комітеті ВР.

На думку авторів проекту закону, особи, які активно підтримують окупацію території України та агресію Російської Федерації, не мають права отримувати доходи в Україні, податки з яких ідуть на фінансування збройної агресії проти нашої держави. В умовах гібридної війни необхідно захищати суверенітет України не тільки військовими методами, а й всіляко сприяти припиненню як прямої, так і прихованої антиукраїнської пропаганди, яка так само спрямована на руйнацію нашої України.

Беззахистність держави в культурній сфері сприяє ворожій пропаганді та провалу України в інформаційній війні, не менш важливій ніж збройне протистояння.

Законопроект #4303 – один з 10 законодавчих ініціатив Об'єднання #наступ, які разом формують Санкційний пакет, спрямований на захист економічного, інформаційного та культурного простору України.

З повним текстом можна ознайомитися на сайті Верховної Ради за посиланням

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58529

Законопроект має всі шанси бути включений до порядку денного поточної сесії і бути розглянутим найближчим часом.

Просимо всіх небайдужих допомогти з поширенням цієї інформації це допоможе в просуванні цього необхідного державі законопроекту (http://censor.net.ua/b2635/zakonoproekt_4303_obmejimo_dyalnst_rosyiskih_gastrol_erv_zahistimo_kulturniyi_prostr). – 2016. – 12.05).

***

Блог на сайті: LB.ua

Про автора: Ілля Сагайдак, заступник голови Київської міської державної адміністрації, депутат Київської міської ради VIII скликання

ВРУ має шанс врятувати столицю від заторів

На пленарному засіданні парламенту депутати мають розглянути законопроект №3584 про вдосконалення відносин у системі паркування («Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері паркування транспортних засобів»). Нагадаю, він був підтриманий Комітетом ВРУ з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності та рекомендований до прийняття за основу.

Тепер детальніше про сам законопроект:

Почну з причин, які обумовили його розробку. Існуюча система паркування транспортних засобів має і законодавчі і організаційні вади та не відповідає ні потребам учасників дорожнього руху, ні вимогам населення, ні європейським стандартам у цій сфері. Водії часто не оплачують послуги з паркування, через те що фактично у нас відповідальність за несплату за паркування лише на папері, адже інспектор КП «Київтранспарксервіс» не має жодних повноважень примусити водія пред'явити своє посвідчення, щоб дізнатися, на кого

виписувати протокол про адмінправопорушення.

Відсутність належної відповідальності за недотримання правил лише стимулює їх порушувати і водії залишають автомобілі на тротуарах або у кілька рядів на проїзних частинах вулиць. Як наслідок – безлад, затори, втрати часу законослухняними громадянами, збої в роботі громадського транспорту, економічні збитки від простою в пробках, забруднення повітря тощо.

Паркувальники раз-у-раз самі не проти «похімічити» з тими мізерними надходженнями коштів за паркування, адже сама система готівкового розрахунку між водієм та паркувальником створює можливості для маніпулювання та провокує інспектора на пошук шляхів спрямування оплати за паркування повз місцевої скарбниці до власної кишені. Як наслідок – кошти, сплачені за паркування, не доходять до бюджету міста, і не дають муніципалітету можливостей облаштувати зручні паркувальні майданчики, будувати підземні та наземні паркувальні комплекси, створювати «перехоплюючі» паркінги на транспортних розв'язках, залучати інвестиції у розвиток паркувальної інфраструктури. В цілому така ситуація шкодить не лише водіям, пасажиром і пішоходам, а взагалі усім мешканцям – членам відповідних місцевих громад.

Тепер детальніше. Основними ідеями проекту 3584 є запровадження режиму фото-відео-фіксації правопорушень, притягнення до адмінвідповідальності за порушення правил паркування, зупинки, стоянки автівки особи, за якою вона зареєстрована у разі якщо факт порушення зафіксовано за допомогою фото-відео-камери і одне з найголовніших – наділення інспекторів паркувального простору повноваженнями щодо розгляду справ про адмінправопорушення та здійснення тимчасового затримання авто. Також, в законопроект включається автоматизація усіх процесів у сфері паркування за допомогою спеціальної комп'ютерної системи та заборона готівкового розрахунку між водієм та інспектором паркувального простору.

Крім цього, пропонується надати інспекторам право здійснювати тимчасове затримання автотранспорту шляхом евакуації та доставки (для зберігання) на спецмайданчик чи стоянку за умови, що розміщений автомобіль суттєво перешкоджає дорожньому руху або створює загрозу безпеці руху, а також у разі паркування на місцях для інвалідів.

Детальніше про евакуацію:

Законопроектом передбачена евакуація автівки, коли вона поставлена на проїзній частині в два і більше ряди, на трамвайних коліях, на пішохідних переходах і ближче 10 м від них з обох боків (що особливо небезпечно при переході дороги дітьми та іншими особами невеликого зросту, адже автомобілі перекривають видимість дороги), на посадкових майданчиках для зупинки маршрутного транспорту, у місцях, де буде неможливим зустрічний роз'їзд або об'їзд автомобіля, що зупинився, у місцях, де автомобіль закриває від інших водіїв сигнали світлофора або дорожні знаки, ближче 10 м від виїздів з прилеглих територій і безпосередньо в місці виїзду... Тобто, якщо автівка припаркована і заважає іншим – вона буде евакуйована. Я неодноразово закликав небайдужу громаду з повагою ставитись один до одного та поважати особистий простір й простір інших. Впевнений, що сама можливість затримання

автомобіля буде мати величезний дисциплінуючий ефект на водіїв і ми побачимо, що кількість грубих порушень правил паркування та ПДД різко зменшиться.

Щодо фото-відео-фіксації:

З'ясувати питання хто саме був за кермом автомобіля в момент порушення правил паркування (коли це чітко зафіксувала фото-відео-камера) не створить нездоланих труднощів для власника авто. Якщо це правопорушення було вчинено близьким родичем власника (сином, дочкою, дружиною, чоловіком і т.д.), оплата штрафу відбудеться з одного і того ж сімейного бюджету і, безумовно, надалі власник автівки зможе провести необхідну виховну роботу по запобіганню вчиненню аналогічних порушень у майбутньому. У разі ж якщо за кермом перебувала не близька до власника авто особа, власник матиме змогу по-перше, надати юридичні докази цієї обставини (доручення, оформлення трудових відносин з водієм, договір про надання авто в оренду тощо), а по-друге, вжити заходів щодо припинення юридичних підстав керування автомобілем іншою особою (відкликання доручення, розірвання договору або трудових відносин з водієм) або переоформлення цього ТЗ (якщо його було продано по ген.дорученню) на іншу особу.

Щодо суми штрафу:

Хочу заспокоїти водіїв, які вважають, що проект 3584 суттєво збільшує штрафи за порушення правил паркування, зупинки, стоянки – все навпаки. Нині за несплату вартості послуг з користування майданчиком для платного паркування передбачено штраф розміром від 136 до 340 гривень. У проекті 3584 ця «вилка» замінюється штрафом у 20-кратному розмірі вартості однієї години паркування, що на нашу думку є справедливим, адже лише у нас, в Києві існує три паркувальних зони із різною платою (5, 7 і 10 грн. за 1 годину). А тому і розмір штрафу доцільно прив'язати до вартості години паркування саме на тому майданчику, на якому зафіксовано порушення. Тобто нові штрафи у Києві будуть у діапазоні від 100 до 200 гривень. Більше того, при сплаті у перші 5 днів від дня отримання постанови про адмінправопорушення, розмір штрафу зменшується вдвічі! От і рахуйте: мінімальна санкція для Києва при прийнятті проекту 3584 зменшиться майже втричі (!) – із 136 до 50 гривень.

От для кого дещо збільшаться штрафи, так це для суб'єктів, що утримують паркувальні майданчики – у разі не обладнання їх належним. Проте це як раз відповідатиме інтересам водіїв. А за порушення правил зупинки-стоянки розмір штрафів залишається на тому ж рівні, в т.ч. передбачено спочатку використання штрафних балів замість грошового штрафу.

Щодо принципу «презумпції невинуватості»:

Мене часто питали щодо головної претензії експертів парламенту – ігнорування основоположного принципу «презумпції невинуватості», який закріплений у Конституції. Тобто, як ми можемо завідомо вважати власника автомобіля, на якому було здійснене правопорушення, винуватим? Пояснюю:

По-перше, відповідно до статті 62 Конституції особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Тобто, Основний Закон України прямо не

встановлює презумпції невинуватості щодо адміністративних правопорушень.

По-друге, у статті 13 Конституції зазначено: «Власність зобов'язує. Власність не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству». Крім цього, згідно вимог цивільного законодавства діяльність, пов'язана з використанням, зберіганням або утриманням транспортних засобів, – є джерелом підвищеної небезпеки. У статті 1187 Цивільного кодексу встановлено, що «Шкода, завдана джерелом підвищеної небезпеки, відшкодовується особою, яка на відповідній правовій підставі (право власності... тощо) володіє транспортним засобом...», а також «Особа, яка здійснює діяльність, що є джерелом підвищеної небезпеки, відповідає за завдану шкоду, якщо вона не доведе, що шкоди було завдано внаслідок непереборної сили або умислу потерпілого...».

Тобто відповідальність власників транспортних засобів як джерел підвищеної небезпеки може наставати взагалі без вини; і у разі заподіяння шкоди автомобілем діє саме презумпція вини «завдавача» шкоди (ст.1166 Цивільного кодексу: «Особа, яка завдала шкоди, звільняється від її відшкодування, якщо вона доведе, що шкоди завдано не з її вини»).

Останнє чому хочу приділити увагу – це автоматизована система контролю паркувального простору (АСКПП):

АСКПП – це комфорт, це сервіс, це зручність, це можливість поставити високі технології на службу киянам! Вона автоматизує усі процеси у сфері паркування, надасть користувачам широкий спектр зручних способів оплати послуг та отримання в он-лайн режимі інформації про усі аспекти процесу паркування відповідно до технічного завдання, яке затверджуватиме Київрада або КМДА. АСКПП допоможе оплатити паркування з мобільного телефону, вона підкаже на ваш смартфон прямо під час руху де знаходиться найближче вільне місце для паркування, яка його вартість, нагадає вам про наближення закінчення оплаченого часу паркування, ну і звичайно проінформує вас про те, що вас притягнуто до адмінвідповідальності, якщо ви неоплатили парковку. Вона з'єднуватиметься з технічними засобами, що мають функції фотозйомки-відеозапису, сканування та розпізнавання номерних знаків автомобілів, фіксації в режимі реального часу їх перебування на місцях для паркування та геолокації, сама порахує ваші безкоштовні 10 хвилин паркування. Вся система разом із пристроями фото-відео-фіксації буде належним чином сертифікована і захищена і забезпечуватиме взаємодію та обмін інформацією з електронними реєстрами МВС, Мініюсту, Державної фіскальної та Державної прикордонної служб.

У зв'язку із тим, що для запуску такої системи у кожному місті потрібні значні фінансові ресурси, які абсолютно нереально акумулювати для такого проекту на рівні всієї України, запропоновано що АСКПП буде впроваджуватись за рахунок залучення інвестиційних коштів виключно на конкурсних засадах за рішеннями органів місцевого самоврядування відповідних населених пунктів.

На завершення я хочу ще раз наголосити, що запропонована у проекті 3584 концепція реформування сфери паркування базується передусім на дотриманні справедливості як фундаментального принципу права, відображає європейські практики врегулювання цього питання та збалансовує інтереси місцевої громади

(http://blogs.lb.ua/illia_sagaydak/335010_vru_maie_shans_vryatuvati_stolitsyu_vid.html). – 2016. – 12.05).

***

Блог на сайті: Компании, банковские счета, сделки, налоги

Про автора: Александр Майданик, советник, соруководитель налоговой практики ЕПАП Украина, Антон Синцов, адвокат, юрист судебной практики ЕПАП Украина

Как должны платить налог на прибыль представительства иностранных компаний — решение Верховного суда

Еще с «докодексных» времен идут споры «некоммерческих» представительств иностранных компаний с налоговой по поводу включения в доход и, соответственно, уплаты налога на прибыль с сумм финансирования, полученных от головного офиса нерезидента. Таких споров набралось большое количество, и многие из них прошли по 3 судебные инстанции, включая кассацию. Для полноты картины не хватало мнения Верховного Суда Украины. И вот в начале 2016 года ВСУ рассмотрел два схожих дела и 15 марта принял решение.

Суть конфликта иностранных представительств и Государственной фискальной службы в следующем: во время проверок «некоммерческого» представительства фискальные органы проводят лишь поверхностный анализ его деятельности (что прописано в положении, что в уставе головной компании, чем занимаются сотрудники). В итоге в акте проверки делается вывод о том, что на самом деле через такое представительство осуществляется «хозяйственная деятельность» нерезидента в Украине, соответственно такое представительство является «постоянным представительством» (плательщик налога на прибыль), а суммы финансирования от нерезидента должны включаться в его доход для целей налога на прибыль. На этом основании представительству доначисляются налог на прибыль и штрафы.

В судебной практике до 2016 года можно выделить два основных тактических похода компаний при обжаловании таких доначислений.

Юридический подход, который основывается только на толковании налогового и гражданского законодательства и уходит от анализа фактических обстоятельств деятельности представительства. Основным аргументом выступает то, что при перечислении денег внутри одной компании (от главного офиса к обособленному подразделению) доход ни в юридическом, ни в бухгалтерском смысле возникнуть не мог.

«От перекладки денег из одного кармана в другой их больше не становится».

Спор в таком случае касается определения «базы налога».

Субъективный/фактический подход более сложный и требует анализа фактов и документов, поскольку основывается на доказывании того, что представительство не занимается «хозяйственной деятельностью», а его деятельность носит только «подготовительный и вспомогательный» характер по

отношению к деятельности головного офиса.

Субъективность данного подхода в том, что компания, налоговая и суд могут приходить к совершенно противоположным выводам о том, является ли какая-либо операция или функция представительства освобожденной «подготовительной и вспомогательной» или, наоборот, облагаемой «хозяйственной деятельностью». По сути мы имеем споры о недействительности «наоборот», поскольку в этих спорах налоговая рьяно доказывает, что по сути любое действие подразделения компании является «хозяйственной деятельностью», звеном производственного или продажного цикла и т. п. Из этого описания видно, что спор в таком случае касается установления наличия «плательщика налога».

Два дела из ВАСУ

Как уже указывалось выше, только два схожих судебных спора были в 2016 году допущены к рассмотрению Верховным Судом, и в этих спорах как раз использовались оба описанных выше подхода.

В первом деле суды всех трех инстанций, включая ВАСУ, посчитали достаточным юридический подход (3:0 в пользу налогоплательщика). Для решения дела суды предпочли не изучать вопросы хозяйственной/подготовительной/вспомогательной деятельности.

Заявление о пересмотре в ВСУ было подано налоговой.

Второе дело дошло до ВСУ с тремя минусами для представительства, использовался только субъективный/фактический подход. Суды пришли к спорному выводу о том, что деятельность представительства очень похожа на деятельность материнской компании (для справки, главная компания занимается продажей товара, представительство — контролирует выполнение условий продажи), а значит представительство занимается хозяйственной деятельностью и должно платить налог. Заявление о пересмотре в ВСУ было подано компанией.

В обоих делах стороны ссылались на решения друг друга как на противоположную практику, где кассационный суд неодинаково применил нормы материального права.

Итоги рассмотрения обоих дел стали неутешительными для обоих представительств.

По первому делу все решения в пользу представительства были отменены, а дело направлено на новое рассмотрение, во время которого судам необходимо будет изучить вопрос «деятельности представительства».

Результатом второго дела стал четвертый минус для представительства и потеря надежды на положительный исход дела в пределах украинской судебной системы.

Уроки для бизнеса

Позиция Верховного суда обязательна для судов низших инстанций при рассмотрении аналогичных дел. А это значит, что «некоммерческие» представительства уже не смогут выигрывать дела, выезжая только на чисто юридической тактике (финансирование — не доход). Это необходимо учитывать как тем представительством, которые прошли проверку и уже находятся в состоянии налогового спора, так и тем, кто только ожидает

проверку и просчитывает возможные риски.

Главным становится непредсказуемый и спорный субъективный/фактический подход, который требует разбора деятельности представительства и квалификации ее как хозяйственной либо подготовительной/вспомогательной.

Конечно, суды вправе не согласиться и отойти от позиции Верховного Суда, но такой подход требует отдельной дополнительной мотивировки. Психологически легче согласиться с авторитетным мнением, чем обосновывать свое несогласие с ним.

В зону риска попадают те представительства, которые недавно (менее года назад) отсудились и выиграли дела в ВАСУ: решения по их делам могут быть пересмотрены Верховным Судом, если налоговая обратится с таким заявлением. Хотя не стоит также забывать о случаях, когда Верховный Суд сам менял свои подходы и правовые позиции (<http://www.interlegal.com.ua/corporate/?p=2188>). – 2016. – 11.05).

***

Блог на сайті: Lv.ua

Про автора: Андрій Сидоренко, адвокат, партнер адвокатського об'єднання «Скляренко, Сидоренко і Партнери»

Что такое спецконфискация и стоит ли ее опасаться

В конце 2015 года внимание общественности было привлечено к так называемому «закону о специальной конфискации». Принятие закона обосновывалось, в частности, требованиями Европейского Союза, как одного из обязательных пунктов Плана действий по либерализации визового режима для Украины. Кроме того, как утверждали авторы закона, его принятие должно усилить борьбу с коррупцией в стране.

В средствах массовой информации начали активно обсуждать потенциальные риски специальной конфискации (далее также – СК), среди которых наиболее часто называли возможность ареста и изъятия в доход государства имущества третьих лиц, не причастных к преступлению. По мнению многих экспертов институт СК может существенно увеличить возможности для злоупотребления со стороны правоохранительных органов и привести к активному завладению активами добросовестных физических и/или юридических лиц.

В этой статье автор попытается проанализировать, что же такое специальная конфискация и стоит ли ее так опасаться.

Хотелось бы сразу подчеркнуть, что отдельного, специального закона, который регулировал бы вопросы, связанные с СК, нет (как, например, есть специальные законы: ЗУ «Об ипотеке» или ЗУ «Об акционерных обществах»). Специальная конфискация и процедура ее применения в Украине регламентирована Уголовным и Уголовным процессуальным кодексами Украины.

Формальным основанием для появления в Украине института специальной конфискации стал Закон Украины «О внесении изменений в Уголовный и

Уголовный процессуальный кодексы Украины относительно выполнения Плана действий по либерализации Европейским Союзом визового режима для Украины» № 222-VII, принятый 18.04.2013 г. (вступил в силу 15.12.2013 года).

Примечательно, что указанный выше закон от 18.04.2013 года был подписан Виктором Януковичем – действующим на то время Президентом Украины, однако особого общественного резонанса не вызвал. Одной из причин достаточно прохладного внимания общественности к такому событию могло быть отсутствие в новом институте четкого механизма ареста и конфискации имущества именно у третьих лиц, не причастных к совершению преступления.

В дальнейшем механизм специальной конфискации изменялся в 2013, 2014, 2015 и 2016 годах, что лишний раз иллюстрирует известную фразу – «нет предела совершенству».

В конце 2015 года очередные законы, вносившие изменения в процедуру СК, а именно: Закон Украины «О внесении изменений в Уголовный процессуальный кодекс Украины относительно отдельных вопросов наложения ареста на имущество с целью устранения коррупционных рисков при его применении» № 769-VIII от 10.11.2015 г. и Закон Украины «О внесении изменений в Уголовный кодекс Украины относительно совершенствования института специальной конфискации с целью устранения коррупционных рисков при ее применении» № 770-VIII от 10.11.2015 г. в информационном пространстве получили условное название «закон о специальной конфискации» и, как уже отмечалось, вызвали довольно активное обсуждение в средствах массовой информации.

Однако, не успели еще юристы изучить «закон о специальной конфискации» 2015-го года, как механизм СК был изменен снова, на этот раз – Законом Украины «О внесении изменений в Уголовный и Уголовный процессуальный кодексы Украины относительно выполнения рекомендаций, содержащихся в шестом докладе Европейской комиссии о состоянии выполнения Украиной Плана действий по либерализации Европейским Союзом визового режима для Украины, относительно усовершенствования процедуры ареста имущества и института специальной конфискации» № 1019 VIII от 18.02.2016.

Давайте хотя бы в общих чертах попробуем разобраться, что же скрывается за часто употребляемым в последнее время термином «специальная конфискации», с которой Украина живет, как оказывается, с 2013 года.

В юридической литературе тема специальной конфискации считается одной из самых дискуссионных и неоднозначных, поэтому автор попытается сосредоточиться на практических нюансах этого вопроса, не вникая в «тонкие» теоретические аспекты поднятой темы.

В качестве пролога есть смысл отметить следующее.

Специальная конфискации уже давно применяется в большинстве других стран, постепенно заменяя собой общую конфискации. К таким странам относятся, например, Австрия, Азербайджан, Белоруссия, Бельгия, Болгария, Венгрия, Германия, Греция, Грузия, Дания, Литва, Португалия, Российская Федерация, Турция, Франция, Чили, Швеция, Швейцария, Эстония.

Также следует отметить, что не везде существует и единое понятие

(институт) специальной конфискации. Так, в уголовном праве Австрии, Англии, Германии, США, Швейцарии и ряда других стран четко различаются два вида этой меры: конфискация имущества (материальной выгоды, полученной в результате преступления) и конфискация (изъятие) средств и орудий преступления.

Есть страны, где общая конфискация параллельно существует со специальной конфискацией (например, во Франции, в некоторых странах СНГ).

Применение СК также предусмотрено рядом международных правовых актов, в частности – Директивой Европейского Парламента и Совета от 03 апреля 2014 года № 2014/42/ЕС «О замораживании и конфискации средств совершения преступлений и доходов от преступной деятельности в Европейском Союзе».

Таким образом устойчивой тенденцией в мировой практике является замена общей конфискации на специальную. Считается, что СК более гуманная мера воздействия на преступников и в тоже время более эффективная, чем общая конфискация, поскольку позволяет изымать все активы (доходы), полученные в результате совершения преступления и при этом не «отбирает» законно приобретенное имущество.

Специальной конфискации в рамках украинского законодательства можно в самом общем виде дать следующее определение – принудительное, безвозмездное изъятие по решению суда в собственность государства денег, ценностей и иного имущества, которое связано с совершением преступления (общественно-опасного деяния), в том числе получено в результате его совершения, является доходом от незаконно полученного имущества, или использовано для противоправных действий (орудие, средства, предмет преступления), как у лица, совершившего преступление (общественно-опасное деяние), так и у третьих лиц, которым такое имущество было передано.

Как видно из изложенного выше, понятие «специальная конфискация» имеет ряд схожих критериев с термином «общая конфискация», под которым Уголовный кодекс Украины подразумевает принудительное, безвозмездное изъятие по решению суда в собственность государства всего или части имущества, являющегося собственностью осужденного.

Неудивительно, что в юридической науке существует мнение о том, что СК является видом общей конфискации.

Памятуя об известной пословице «все познается в сравнении», попробуем разобраться в механизме специальной конфискации, сравнив ее с общей конфискацией.

1. Согласно украинского законодательства общая конфискация является видом наказания, в то же время СК – мера уголовно-правового характера. Таким образом, законодатель разместил эти два правовых института в Уголовном кодексе Украины в разных разделах, подчеркивая их разную правовую суть, что имеет не только теоретический, но и практический характер. Дело в том, что такой подход законодателя позволяет применить к осужденному как общую конфискацию, так и СК в рамках одного приговора, т.е. одновременно. И судебная практика подтверждает такой вывод.

2. Схожа, а в некоторых случаях идентична, сфера применения общей

конфискации и СК в разрезе составов преступлений, предусмотренных особой частью УК Украины.

Так, общая конфискация применяется при совершении умышленных тяжких и особо тяжких корыстных преступлений, а также за преступления против основ национальной безопасности и гражданской безопасности независимо от степени тяжести преступления в случаях, прямо предусмотренных УК Украины.

Специальная конфискация применяется при совершении умышленного преступления (общественно-опасного деяния), за которое предусмотрено лишение свободы или штраф в размере свыше 3-х тысяч необлагаемых минимумов доходов граждан, а также за совершение ряда иных преступлений (общественно-опасных деяний), согласно перечня, установленного ст.96-2 УК Украины.

Как видно из сказанного, сфера применения СК намного шире, однако практически во всех случаях применения общей конфискации возможно одновременное применение СК.

3. Общая конфискация применяется к имуществу только осужденного.

В свою очередь, сфера применения специальной конфискации существенно шире. Так, СК может быть применима к имуществу:

а) лица, совершившего преступление (общественно –опасное деяние):

- осужденного;
- лица, которое не подлежит уголовной ответственности в связи с не достижением определенного возраста или невменяемостью;
- лица, освобожденного от уголовной ответственности или наказания.

б) третьих лиц (в определенных случаях).

4. При общей конфискации изымается имущество, принадлежащее на праве собственности осуждённому, не зависимо от того, когда, каким образом оно было приобретено и связано ли это имущество каким-либо образом с совершенным преступлением или нет.

В случае специальной конфискации подлежит изъятию только имущество, которое так или иначе связано с совершением преступления (общественно-опасного деяния), а именно:

а) имущество, полученное в результате совершения преступления и/или является доходом от такого имущества;

б) предназначалось (использовалось) для склонения лица к совершению преступления, финансирования и/или материального обеспечения преступления или вознаграждения за его совершение;

с) было предметом преступления (кроме того, которое возвращается владельцу или переходит в собственность государства);

д) было подыскано, изготовлено, приспособлено или использовано как средство или орудие совершения преступления, кроме того, которое возвращается владельцу (законному владельцу), который не знал и не мог знать о его незаконном использовании.

5. При общей конфискации отсутствует процессуальная возможность изъятия имущества, которое связано с преступлением или получено в результате его совершения, однако на момент вынесения приговора, передано третьему

лицу.

Специальная конфискация предусматривает, что имущество, переданное лицом, совершившим преступление (общественно-опасное деяние), третьему лицу может быть конфисковано при определенных обстоятельствах, а именно:

если третье лицо (получатель имущества) знало или должно было знать, что получаемое имущество: а) получено в результате совершения преступления и/или является доходом такого от имущества и/или б) предназначалось (использовалось) для склонения лица к совершению преступления, финансирования и/или материального обеспечения преступления или вознаграждения за его совершение и/или в) было предметом преступления (кроме того, которое возвращается владельцу или переходит в собственность государства) и/или было подыскано, изготовлено, приспособлено или использовано как средство или орудие совершения преступления, кроме того, которое возвращается владельцу (законному владельцу), который не знал и не мог знать об его незаконном использовании.

При этом, для целей СК не имеет значения каким образом третье лицо получило или приобрело такое имущество – безвозмездно или на платной основе, по цене ниже рыночной, выше рыночной или по рыночной.

Также следует отметить, что законодатель при этом установил норму, согласно которой СК не может быть применена к имуществу, которое находится в собственности добросовестного приобретателя.

В соответствии с положениями Гражданского кодекса Украины добросовестный приобретатель – это лицо, которое приобрело имущество у другого лица, которое не имело право осуществлять такое отчуждение, о чем приобретатель не знал и не должен был знать.

Не совсем понятно, как норма о добросовестности коррелируется с нормой, о том, что третье лицо знало или должно было знать о связи имущества с преступлением. Является ли добросовестность в понимании Гражданского кодекса Украины отдельным основанием для «освобождения» третьего лица от возможной СК или эта норма дополняет установленные УК Украины критерии, на данный момент не совсем понятно.

Можно предположить, что законодатель нормой о добросовестности в рамках института СК еще раз подчеркивает, что у третьего лица можно изъять имущество только при условии установления в судебном порядке на основе достаточных доказательств того, что третье лицо знало или должно было знать об указанных выше обстоятельствах «связанности» приобретенного имущества с преступлением (общественно-опасным деянием).

Интересны в разрезе вопросов о добросовестности третьего лица критерии, которыми оперирует Директива Европейского Парламента и Совета от 03 апреля 2014 года № 2014/42/ЕС при определении возможности специальной конфискации у третьего лица, – разумное допущение, что имущество могло быть приобретено в результате доходов от преступной деятельности, поскольку стоимость имущества не соответствует размеру официального дохода.

6. При применении общей конфискации отсутствует возможность изъятия имущества, которое было использовано, превращено в другое имущество, отчуждено добросовестному приобретателю (т.е. лицу, которое не знало и не

могло знать, что имущество связано с преступной деятельностью), или иным образом выбыло из владения лица.

Институт специальной конфискации предусматривает, что в случае если деньги, ценности и иное имущество, были полностью или частично преобразованы в другое имущество, то специальной конфискации подлежит полностью или частично преобразованное имущество. Если конфискация денег, ценностей и иного имущества, невозможна в результате их использования или невозможности выделения из приобретенного законным путем имущества, или отчуждения, или по другим причинам, суд выносит решение о конфискации денежной суммы, соответствующей стоимости такого имущества.

Изложенное выше касалось норм, размещенных законодателем в Уголовном кодексе Украины.

В то же время, Уголовный процессуальный кодекс Украины также содержит ряд норм, регулирующих применения СК. Существенное место в таком регулировании занимает ст. 100 УПК Украины. Согласно указанной статьи вопрос о специальной конфискации решается судом при принятии судебного решения, которым заканчивается уголовное производство. В случае закрытия уголовного производства следователем или прокурором вопрос о специальной конфискации решается постановлением суда на основании соответствующего ходатайства.

При этом законодатель установил ряд норм, которые, в основном, дублируют и в некоторых случаях детализируют нормы СК, содержащиеся в Уголовном кодексе Украины.

В частности, статья 100 УПК Украины предусматривает, что:

– деньги, ценности и иное имущество, которые подысканы, изготовлены, приспособлены или использованы как средства или орудия совершения уголовного преступления и/или сохранили на себе его следы, конфискуются, кроме случаев, когда собственник (законный владелец) не знал и не мог знать об их незаконном использовании. В таком случае указанные деньги, ценности и иное имущество возвращаются владельцу (законному владельцу);

– деньги, ценности и иное имущество, которые предназначались (использовались) для склонения лица к совершению уголовного преступления финансирования и/или материального обеспечения уголовного преступления или вознаграждения за его совершение, конфискуются;

– имущество, которое было предметом уголовного правонарушения, связанного с незаконным оборотом и/или изъятое из оборота, передается соответствующим учреждениям или уничтожается;

– имущество, которое не имеет никакой ценности и не может быть использовано, уничтожается, а в случае необходимости – передается в криминалистические коллекции экспертных учреждений или заинтересованным лицам по их просьбе;

– деньги, ценности и иное имущество, которые были предметом уголовного преступления или иного общественно-опасного деяния, конфискуются, кроме тех, которые возвращаются владельцу (законному владельцу), а если он не установлен – переходят в собственность государства в установленном Кабинетом Министров Украины порядке;

– деньги, ценности и иное имущество, полученные физическим или юридическим лицом в результате совершения уголовного преступления и/или которые являются доходами от такого имущества, а также имущество, в которое они были полностью или частично преобразованы, конфискуются.

Особый интерес вызывает п. 6-1 ч. 9 ст. 100 УПК Украины, который, кстати, появился еще в начале 2015 года, на основании Закона Украины № 198-VIII от 12.02.2015 г.

Указанный п.6-1 предусматривает, что имущество (денежные средства или иное имущество, а также доходы от них) осужденного за совершение коррупционного преступления, легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем, а также его связанного лица, конфискуется, если в суде не подтверждена законность оснований приобретения прав на такое имущество.

Связанными лицами осужденного являются юридические лица, которые при его содействии получили в собственность или пользование указанное имущество.

Если суд признает отсутствие законных оснований приобретения прав на часть имущества, то конфискуется эта часть имущества осужденного, а в случае невозможности выделения такой части – ее стоимость. В случае невозможности конфискации имущества, законность оснований приобретения прав на которое не было подтверждено, на осужденного возлагается обязанность оплатить стоимость такого имущества.

По мнению автора, фактически законодатель попытался этим пунктом дополнить механизм СК, предусмотренный в Уголовном кодексе Украины, новой нормой, существенно расширяющей возможности СК.

Так, изложенный в Уголовном кодексе Украины механизм специальной конфискации предусматривает изъятие имущества, имеющего определенную связь с преступлением (общественно-опасным деянием), которое рассматривается на текущий момент в судебном порядке. В то же время при формальном анализе п. 6-1 ч. 9 ст. 100 УПК Украины можно сделать вывод, что законодатель пытается распространить сферу применения СК на все имущество лица, совершившего коррупционное преступление, без привязки к конкретному расследуемому преступлению.

По мнению автора, без изменений в УК Украины, применять ч. 6-1 ч. 9 ст. 100 УПК Украины в «более широкой трактовке» не является правильным.

Кстати, норма п.6-1 ч.9 ст. 100 УПК Украины очень похожа на механизм, заложенный в законопроекте №4057 «О внесении изменений в Уголовный процессуальный кодекс Украины об особенностях обращения в доход государства денежных средств, валютных ценностей, государственных облигаций Украины, казначейских обязательств Украины, драгоценных металлов и/или камней и доходов от них до принятия приговора суда». Кстати этот законопроект иногда называют также «законом о предварительной специальной конфискации» или даже «законом о специальной конфискации».

Как минимум формально указанный законопроект не имеет отношения к СК, хотя фактически некоторые элементы механизма спецконфискации предусматривает.

Конечно, в случае трансформации законопроекта №4057 в закон, он

заслуживает отдельного изучения, поскольку достаточно революционно подходит к вопросу изъятия имущества у физических лиц.

Хотелось бы также немного остановиться на вопросах наложения ареста на имущество, которое может быть предметом специальной конфискации.

Если до 2015 года арест мог быть наложен только на имущество подозреваемого (обвиняемого), то после принятия «законов о спецконфискации» конца 2015, начала 2016 годов ситуация в корне изменилась.

Теперь суд может наложить арест на имущество любых лиц, а не только подозреваемых или обвиняемых, если стороной следствия будет доказано наличие достаточных оснований считать, что имущество может подлежать специальной конфискации.

Как и было ранее, арест на имущество, в том числе для целей СК, по общему правилу накладывается определением следственного судьи или суда по ходатайству следователя (прокурора).

Однако в неотложных случаях, в уголовном производстве по тяжкому или особо тяжкому преступлению, предварительный арест может быть наложен по решению Директора НАБ Украины или его заместителя (по согласованию с прокурором) сроком на 48 часов. В течении 24 часов после наложения такого ареста, следователь должен обратиться к следственному судье с ходатайством о наложении ареста на такое имущество. Если в указанный срок следователь не обратился к следственному судье или в соответствующем ходатайстве было отказано, арест считается отмененным.

Кроме того, следует отметить, что согласно Закона Украины «О Национальном агентстве Украины по вопросам выявления, розыска и управления активами, полученными от коррупционных и других преступлений» от 10.11.2015 г. № 772-VIII в стране будет создано Национальное агентство Украины по вопросам выявления, розыска и управления активами, полученных от коррупционных и других преступлений.

Национальное агентство будет осуществлять в частности (но не ограничиваясь) следующие функции:

- формировать и вести Единый государственный реестр активов, на которые наложен арест в уголовном производстве;
- осуществлять управление арестованными и конфискованными активами;
- принимать арестованные активы на сохранение, если это определено судом;
- осуществлять контроль за сохранностью активов, на которые наложен арест;
- осуществлять меры по выявлению и розыску арестованных активов;
- организовывать реализацию активов, в отношении которых судом принято решение о конфискации / специальной конфискации.

Также, после изменения механизма СК 2016 года, третье лицо, имущество которого может быть арестовано, получило процессуальный статус и возможность участвовать в судебном заседании относительно рассмотрения вопроса об аресте.

Кроме того, у третьего лица появилась возможность подать апелляционную жалобу в части конфискованного имущества. Ранее таких возможностей у

третьего лица не было. Однако, при этом сомнительным остается возможность третьего лица обжаловать судебное решение в кассационном порядке. По крайней мере, третье лицо, имущество которого подлежит СК, на сегодняшний день не включено в перечень лиц, имеющих право обратиться в ВССУ с кассационной жалобой.

Кроме того, не определен процессуальный статус третьего лица, имущество которого может быть конфисковано, при рассмотрении уголовного дела по сути, что лишает его права доказывать свою добросовестность и возражать относительно специальной конфискации переданного ему имущества.

Резюмируя изложенное, можно обозначить два существенных отличия и одну общую характерную черту между СК и общей конфискацией.

Общей чертой СК и общей конфискации можно назвать то, что государство и в одном и другом случае изымает у лица, совершившего преступление, имущество на основании решения суда.

Главным отличием СК от общей конфискации я бы назвал следующее:

1. При общей конфискации у преступника государство изымает все имущество или его часть, независимо от того, имело ли такое имущество отношение к совершенному преступлению или приобретено на законных основаниях; в то же время, при СК изымается только то имущество, которое связано с преступлением;

2. При конфискации имущество изымается только у преступника; в то же время, при СК имущество изымается как у преступника, так и у третьих лиц, которым имущество, связанное с преступлением, было передано (продано, подарено и т.п.).

Если проиллюстрировать изложенное выше на примере, то можно представить следующую, очень упрощенную ситуацию.

Чиновник (служебное лицо) получил взятку (неправомерную выгоду) в размере одного миллиона гривен и, допустим, катер. (Практикующий адвокат, конечно, знает, что, как правило, если лицо привлекают к уголовной ответственности за получение неправомерной выгоды, то предмет взятки фиксируется и изымается правоохранительными органами в момент ее получения и фактически подозреваемый не успевает ею распорядиться. Однако этот состав преступления удобен для иллюстрации механизма СК.)

Кроме того, на момент совершения преступления у чиновника уже было в собственности: дом, подаренный ему родителями, приобретенные самостоятельно земельный участок и автомобиль, а также 200 000 грн. на депозитном счету.

Из незаконно полученных доходов чиновник: перечисляет 100 000 грн. брату на депозитный счет; катер дарит отцу; за 700 000 грн. покупает и регистрирует за собой еще один автомобиль, 100 000 грн. вносит на новый депозитный счет, 100 000 грн. тратит на отдых.

При общей конфискации

Суд, вынося обвинительный приговор и применяя общую конфискацию, мог изъять у чиновника все имущество, которое у него было в собственности на момент вынесения приговора, как приобретённое до совершения преступления (земельный участок, подаренный дом, автомобиль, деньги на «старом»

депозитном счете) так и незаконно приобретенное в результате совершения преступления имущество, а именно – новый автомобиль и деньги на «новом» депозитном счету.

При специальной конфискации

При применении специальной конфискации ситуация была бы несколько иной.

Дом, подаренный родителями, ранее приобретенный автомобиль, земельный участок не являются предметом специальной конфискации и остаются у чиновника, поскольку они получены до совершения преступления (или чиновник, в случае применения судом подпункта 1 пункта 6-1 части 9 статьи 100 УПК Украины, сумел доказать правомерность их приобретения).

В тоже время, у чиновника в порядке спецконфискации изымается новый автомобиль, приобретенный за незаконно полученные деньги, 100 тыс. грн., внесенные на его депозитный счет из суммы взятки (неправомерно полученной выгоды). Также подлежит конфискации фактически потраченная на отдых часть взятки в размере 100 000 грн., точнее ее эквивалент.

Кроме того, может быть изъято: 100 тысяч грн. у брата чиновника и полученный в качестве взятки катер, впоследствии подаренный отцу, при условии, что сторона следствия докажет, что указанные третьи лица (брат и отец) знали или должны были знать о том, что они получили имущество, которое связано с преступной деятельностью.

Касательно практики применения специальной конфискации, на взгляд автора, в той части, где СК и общая конфискация имеют общие черты – а именно изъятие в доход государства имущества непосредственно преступника или орудий, средств и предметов преступления, судебная практика существенно не изменилась. По большому счету, изымая имущество у осужденного вместо термина «конфискация» суды начали применять термин «специальная конфискация» или оба термина одновременно.

Что касается той части специальной конфискации, которая предусматривает возможность конфискации имущества, полученного преступным путем и переданного третьим лицам, потраченного или преобразованного в иное имущество, то такая практика пока на стадии формирования.

Отсутствие такой практики имеет и объективные причины – относительная новизна института специальной конфискации и довольно высокая интенсивность внесения изменений в него.

Поэтому об устоявшейся практике применения специальной конфискации именно в разрезе ее отличий от общей конфискации, говорить на сегодняшний день пока не приходится.

Относительно «новый» институт специальной конфискации далек, конечно, от совершенства и требует дальнейшей доработки как в плане законодательных изменений, так и в разрезе предоставления разъяснений практики применения соответствующих норм как Верховным Судом Украины, так и Высшим специализированным судом Украины по рассмотрению гражданских и уголовных дел.

В частности, на сегодняшний день можно выделить следующие проблемные вопросы СК:

– отсутствие четких критериев для определения так называемой добросовестности при приобретении имущества третьими лицами у лица, совершившего преступление (общественно-опасное деяние);

– не урегулирован вопрос об имущественных последствиях в связи с изъятием имущества у третьих лиц (в частности, непонятно имеют ли такие лица право на возмещение ущерба от преступника, какой правовой статус сделок, предмет которых впоследствии конфискуется и т.п.)

– не урегулирован вопрос разумности срока ареста имущества при СК (например, часто бывает, что арестовали имущество, в том числе запретили пользоваться, а уголовное производство впоследствии остановили; таким образом на практике имущество лица может быть арестовано на 10 -15 лет);

– не урегулирован вопрос о том, можно ли применить арест имущества, в связи с преступлениями, совершенными до момента появления института специальной конфискации)

– отсутствие четких критериев, по которым судья (суд) может наложить арест для целей СК;

– отсутствие процессуального статуса третьего лица при рассмотрении уголовного дела, и как следствие – отсутствие возможности доказывания таким лицом при рассмотрении дела по сути добросовестности приобретения (получения) имущества;

– отсутствие у третьего лица возможности кассационного обжалования судебного решения в части специальной конфискации.

Подытоживая вышеизложенное, можно сделать такие выводы:

институт специальной конфискации в целом соответствует общественным интересам, международному праву и общей тенденции мировой практики в этом вопросе;

при отсутствии злоупотреблений со стороны правоохранительных органов и судов, институт специальной конфискации может способствовать профилактике преступлений и справедливому наказанию;

несмотря на «благие намерения» законодателя, институт СК может быть использован для неправомерного завладения имуществом, давления на подозреваемых (обвиняемых) и третьих лиц, поскольку значительно расширяет процессуальные возможности органов следствия и содержит слишком «размытые» для наших реалий формулировки правовых норм;

институт специальной конфискации подлежит совершенствованию, прежде всего в части недопущения злоупотреблений со стороны правоохранительных органов и судов, а также в части определения статуса третьих лиц при рассмотрении вопроса о специальной конфискации и критериев определения их добросовестности;

значительно возрастут риски конфискации, ареста и иного обременения имущества, как у лиц, которых непосредственно привлекают к уголовной ответственности, так и у аффилированных им лиц;

увеличатся риски конфискации, ареста и иного обременения имущества для добросовестных приобретателей имущества, поскольку они могут «попасть» на покупку активов у лица, впоследствии привлеченного к уголовной ответственности(http://blogs.lb.ua/andrii_sydorenko/335504_spetskonfiskatsiya_st

***

Блог на сайті: Українська правда

Про автора: Марина Ставнійчук, член Європейської комісії за демократію через право (Венеційська комісія) від України (2007–2013 рр.), заслужений юрист України, кандидат юридичних наук.

Три роки на проєвропейське рішення: парламент нарешті визначився щодо SMS-благодійності

Нарешті дочекалися. 18 травня парламентом зроблено хоч маленький, але все ж таки крок на шляху до реального запровадження інструменту SMS-благодійності в Україні. Шкода лише, що це відбулося із запізненням майже в три роки.

18 травня 2016 року Верховна Рада ухвалила у першому читанні проекти законів «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо створення сприятливих умов для впровадження благодійних телекомунікаційних повідомлень)» (реєстр. N3467 від 12.11.2015) та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення сприятливих умов для впровадження благодійних текстових повідомлень» (реєстр. N2297 від 03.03.2015). Але розслабляйтесь зарано – не відомо достеменно, скільки ще часу знадобиться, аби ухвалити ці законодавчі акти в цілому як Закони.

Достукатися до парламентарів, вимагаючи невідкладно ухвалити законодавчі зміни у сфері SMS-благодійності, громадські організації та благодійні фонди разом із представників операторів телекомунікаційних послуг намагаються упродовж останніх трьох років.

Як бачимо, на ухвалення суспільно важливих рішень у теперішньої влади йдуть роки, в той час, коли, на догоду власним інтересам, рішення можна ухвалити навіть за три години, як то було з призначенням нового Генерального прокурора та блискавичною зміною законодавства під пана Луценка.

Тему SMS-благодійності активно почали обговорювати та просувати з весни – початку літа 2014 року, коли постало питання щодо забезпечення військових у зоні проведення АТО необхідними речами та засобами захисту. Були розроблені та подані пропозиції, зокрема в рамках діяльності Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства, щодо вирішення на законодавчому рівні проблеми обтяження податками благодійних проєктів. Ще на початку 2015 року до українського парламенту було внесено проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо створення сприятливих умов для впровадження благодійного голосового та текстового повідомлення)» (реєстр. N2440 від 19.03.2015), підготовлений за участю представників провідних благодійних організацій, українських мобільних операторів та експертів з питань благодійництва. До речі, цей законопроект було включено до порядку денного другої сесії парламенту VIII скликання, проте так і не було розглянуто на пленарному засіданні 16 червня 2015 року. Хоча він значився в переліку документів до розгляду, але так і «завис» в комітетах парламенту.

Прийняття цих змін ще у 2015 році надало б можливість перераховувати на благодійні цілі всю заявлену абонентом телекомунікацій суму пожертв, значно збільшивши обсяг благодійної допомоги. Це загалом сприяло б подальшому розвитку цього інструменту благодійництва в Україні. Натомість і дотепер з кожної 1 грн, перерахованої на благодійність через благодійні повідомлення, понад 45 коп. мобільні оператори сплачують до держбюджету як три різних податки: 20% – ПДВ, 7,5% – збір до Пенсійного фонду України та 18% – податок на прибуток. Майже половина від суми пожертв не доходить до тих, хто дійсно потребує допомоги!

Така ситуація суперечить нормам чинного Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 5 липня 2012 N5073-VI, де в частині 1 статті 7 зазначається, що «публічним збором благодійних пожертв визнається добровільний збір цільової допомоги у формі коштів або майна серед невизначеного кола осіб, зокрема з використанням засобів електронного зв'язку або телекомунікації, для досягнення цілей, визначених цим Законом». Тому, використання цих коштів на оплату податків – нонсенс.

Важливою позитивною складовою законодавства має стати врегулювання правовідносин між оператором телекомунікацій та благодійною організацією, зокрема, укладення договору, публікація звітів, перевірка використання коштів за цільовим призначенням, а також обов'язкове використання благодійниками зібраних коштів виключно за цільовим призначенням, і жодних адміністративних чи інших витрат.

Аналіз систем оподаткування благодійних повідомлень у різних країнах Європи та світу, свідчить: ці послуги здебільшого звільнені від оподаткування! Зокрема, жодного податку не стягується за переказ благодійного повідомлення до США, Канади, Австралії та європейських країн – Чехії, Франції, Болгарії, Великої Британії та Італії. Тобто всі 100% суми зібраних пожертв перераховується благоотримувачу.

Зручність інструменту благодійних текстових та голосових повідомлень вже було доведено, зокрема, коли абоненти мобільних операторів України за допомогою дзвінків на єдиний мобільний номер «565» станом на кінець грудня 2014 року перерахували на підтримку Української армії близько 37 млн. грн. Однак, ефективність цього збирання пожертв було забезпечено передусім через звільнення відповідної акції – мобільний номер «565» – від оподаткування «в ручному режимі» листами Державної фіскальної служби України та Пенсійного фонду України.

Владі необхідно вже виходити з режиму «ручного керування» в залежності від політичної доцільності, та нарешті почати реально працювати на благо українського суспільства. Українське законодавство у сфері благодійності необхідно нарешті привести у відповідність до європейських норм та практики, зокрема щодо оподаткування благодійних повідомлень.

У цьому сенсі прийняття парламентом у першому читанні проектів законів у сфері SMS-благодійності можна лише вітати. Проте громадськість, перш за все ті люди, які реально потребують допомоги, та благодійні організації, вимагають від народних обранців довести цей процес до логічного завершення вже у найближчі тижні, чи навіть дні – прийняти законопроекти в цілому.

Проголосувати за SMS-благодійність – от це буде проєвропейська політика не на словах, а на ділі (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/stavniychuk/573d673ed5188/>). – 2016. – 19.05).

***

Блог на сайті: Українська правда

Про автора: Олег Єльцов

Україна: воровской рай

17 мая Верховная Рада с треском провалила законопроект «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины, касающиеся установления уголовной ответственности для «воров в законе» и усиления ответственности за преступления, которые были совершены преступными группировками». Законопроект (N1188) не набрал голосов, хотя спикер Андрей Парубий дважды выносил его на голосование в первом чтении. Депутаты также не поддержали предложение отправить на доработку. Все это свидетельствует о влиятельности воровского мира в Украине и в украинском парламенте в частности.

Особенно активно витийствовали при обсуждении законопроекта депутаты Оппоблока. Это не удивительно. Именно Оппо имеют большую географическую привязку к восточным регионам. Это принципиальный момент. Дело в том, что Украина традиционно не являлась воровской территорией. Воры у нас, конечно были, но в советское время они большей частью «грели зоны», не оказывая серьезного влияния на криминогенную ситуацию – такого, как в России или Грузии, например. Дело в том, что на украинской территории при «совке» было мало зон строгого режима, в которых содержались воры в законе. В целом, колонии и зоны большей частью размещались на востоке Украины – там и уровень преступности исторически был самый высокий и воровское движение имело более сильные традиции.

И все же, воровское движение было у нас скорее «фоном», а не определяющим фактором криминогенной ситуации. Достаточно вспомнить про горячие 90-е, когда начало формироваться рекет-движение. В массе своей оно состояло из экс-спортсменов, уличных босяков и «примкнувших». Попытки воров старой закалки объединить и возглавить враждующие группировки завершилось фиаско. Молодые беспредельщики не восприняли законы воровского мира, многие воры полегли в этой войне с «комсомольцами».

Все резко изменилось, когда державу возглавил дважды несудимый Виктор Янукович. Он пришел в Киев с командой с востока, привнеся в политику и госуправление свои понятия, своих воров и мурчащих. Вот тогда страна узнала о термине «смотрящий». Ссмотрящие появились в отраслях экономики и на отдельных предприятиях. Ну а о привлечении криминальных элементов наравне с бойцами Нацгвардии и «Беркута» для подавления народных выступлений сегодня знает каждый.

Шесть лет назад, еще при Ющенко, была осуществлена попытка «опустить» воров через прессу. Инициатива принадлежала тогдашнему милицейскому

начальнику и матерому оперу Виталию Яреме. Воров задерживали и отбирали у них заявления в том, что они не являются ворами в законе, после чего отпускали. По понятиям подобное заявление приравнивается к отказу от почетного звания вора с дальнейшим раскоронованием, а то и более жестоким наказанием. Однако, должного эффекта эта методика не возымела. Дело в том, что вор не совершает преступлений собственноручно, а вменить ему руководство преступной организацией крайне сложно.

Во многих цивилизованных странах существует специальное законодательство для борьбы с лидерами воровских и иных мафиозных сообществ. Так, в США мафиози находятся под пожизненной прослушкой и внешним наблюдением ФБР. В Италии одна лишь причастность к мафии уже является основанием для самого жестокого уголовного наказания – даже без доказанного факта совершения преступления. В сицилийской столице Палермо в самом центре города находится тюрьма для мафиози, где они десятилетиями содержатся в самых суровых условиях. А все имущество мафиози подлежит конфискации с последующей передачей на конкурсах представителям местных общин.

В Грузии времен Саакашвили также весьма эффективно противодействовали воровскому влиянию. Как известно, у грузин исторически сложились стойкие воровские традиции. Ответом государства стали самые суровые антиворовские законы. За несколько лет многие влиятельные воры оказались за решеткой на долгие годы. А наиболее удачливые предпочли съехать за границы Грузии, в Украину в том числе. В соседней России также ведется активная борьба с воровским движением. Впрочем, там своя специфика: власть, спецслужбы весьма успешно контролируют воровское движение, управляют им и принуждают работать на сомнительные интересы России. Так, сегодня на востоке Украины, территории, захваченные промосковскими марионетками важную роль в «госуправлении» играют воры – все как один контролируемые российскими спецслужбами.

В нынешнем противостоянии Украины с Россией, последняя использует воров в своей гибридной войне. Проваленный парламентом законопроект N1188 призван был в том числе создать условия для адекватной реакции правоохранительных системы на подрывную деятельность воров. То, что законопроект был тотально провален – без права доработки – говорит о том, насколько серьезно стоит эта проблема и насколько серьезное воровское лобби заседает в нашем законодательном органе.

Как результат, Украина сегодня является воровским раем. Стимулируемые кремлевскими кураторами и суровыми законами сопредельных стран, воры прут в нашу страну, где им ничего не грозит кроме депортации. На днях прошло сообщение о разделе сфер воровского влияния на территории Одессы в преддверии летнего сезона. Источники автора утверждают, что вновь готовится передача контроля над Киевом одному из воров с востока Украины. Не все с этим согласны. А значит, в ближайшей перспективе нас ожидают воровские войны на улицах столицы. По моим сведениям нелегальную добычу янтаря в Украине также контролируют воры под кураторством генералов, местных и киевских чиновников.

Хочется надеяться, что законодатели и руководство страны представляют всю серьезность исходящей опасности. Дело в том, что вор в законе – это в 99% случаев – пожизненное звание. И влияние вора даже за решеткой остается очень сильным. Вор не имеет «прописки»: в любом регионе, в любой стране ему обеспечен прием, кров и воровские контакты. Посему бороться с ними нелегко. Здесь не подходят общепринятые методы, когда литерные мероприятия по решению суда могут проводиться 3-6 месяцев. Вор, как в США и других цивилизованных странах, должен пожизненно находиться под контролем правоохранительных органов. Хочется верить, что законодатели не оставят попыток обуздать воровское движение. В противном случае воры возьмут под тотальный контроль над жизнью нашего общества. И тогда беспредел рекета в лихие 90-е покажется детскими забавами. Украинцам, сумевшим поломать военные планы Кремля, под силу остановить и воровское нашествие. Препградой могут стать лишь парламентские коллаборационисты(<http://blogs.pravda.com.ua/authors/yeltsov/573d96ec65819/>). – 2016. – 19.05).

***

Блог на сайті: UBR.ua

Про автора: Каганец Антон

Игра в имитацию игры на повышение

В предыдущее две недели, несмотря на майские праздники и выходные, в Верховную Раду Украины было внесено немало интересных законопроектов, которые если не «достойны внимания», то, как минимум, такого внимания требуют. Среди всего многообразия проектов интересными являются три из них. Проекты маленькие и, казалось бы, ничем не примечательны. Хотя все имеют интересный нюанс: они касаются нестандартной ситуации, как с экономической, так и с социальной точки зрения.

Речь идет об акцизах на табачные изделия. Особенность ситуации с табаком в Украине состоит в том, что за последнее время цены на сигареты снизились. И этот факт привлекает внимание по многим параметрам. Во-первых, на фоне всеобщего удорожания жизни, такой подарок курящим необычен. Во-вторых, учитывая, что реальных игроков на этом рынке всего 4 (так как практически весь рынок сигарет поделен именно между 4-мя компаниями), то получается интересное синхронное понижение.

По информации из СМИ, причины ситуации объясняются очень просто – компании пытаются сыграть на понижение цены, тем самым, возможно, даже демпингуя друг друга, для расширения доли рынка.

Но столь простое объяснение не исключает запутанных последствий. С одной стороны, цены падают, и это выгодно потребителям. С другой, по информации из сети, из-за сложившейся ситуации, бюджет может недополучить около 2 млрд. грн. в год, очевидно, от налогов, зависящих от уровня цен (НДС, 5-процентный местный налог с продажи табачных изделий и т.д.). Более того, у поступлений от акциза нет привязки к конкретной расходной статье бюджета, что неправильно.

Ситуация, по сути «книжная»: одна проблема и множество лиц с абсолютно разными интересами. В таком случае необходимо взвешенное решение.

В правительстве (один из законопроектов родом именно оттуда) не придумали ничего лучше, кроме как поднять адвалорную составляющую ставки акциза с 12 до 15 %. Депутаты (второй проект их) решили тоже увеличить ставку акциза, но не в процентах, а так называемую специфическую, когда налог не зависит от цены товара, а устанавливается в фиксированной сумме на 1000 сигарет. Третий проект ставок вообще не касался, он затронул исключительно вопрос администрирования акциза, так как сейчас табачники акциз платят наперед.

В итоге, правительство предлагает повысить акциз в ситуации, когда цены на сигареты удерживаются на очень низком уровне. Конечно, если считать линейно, то доходы в бюджет должны вырасти (по расчетам Минфина – на 1,5 млрд грн.), но так ли себя поведут производители сигарет? Тем более, что с 1 января акциз уже вырос на 40%, но на ценах на сигареты это никак не отобразилось. Не исключено, что это повлечет очередное обострение конкуренции среди малого круга участников рынка.

Предложение депутатов тоже интересное, ведь увеличение специфических ставок одинаково отражается и на дешевых товарах, и на дорогих. Хотя в случае с табаком вообще сложно говорить о социальной составляющей. По сути, это вредный товар, и чем менее он доступен, тем должно быть выгоднее для здоровья населения (главное, чтобы не было как в анекдоте о том, что кто-то будет меньше есть конфет, а не кто-то курить).

В данной ситуации странно, что введение так называемых «минимальных цен» до сих пор только обсуждается. Речь идет об установлении ценовых уровней, ниже которых продавать сигареты нельзя. А ведь эта норма уже есть Налоговом кодексе, но пока не работает, потому что отсутствует постановление Кабмина, который и должен был бы определить, собственно, эти уровни. Решение, конечно же, не самое рыночное, хотя в ситуации, когда конкурентов всего 4, этот вопрос стоит не так остро. Но, в принципе, такой подход, как минимум, остановил бы демпинг среди компаний, вследствие которого, кстати, количество конкурентов может еще уменьшиться. К тому же, табак – товар не первой необходимости, и, рассматривая этот вопрос, стоит помнить, что здесь речь идет не только об экономике и наполнении бюджета, но и о здоровье населения. И возможно, что более жесткое регулирование данного вопроса даже необходимо. Тем более, что уже давно существует практика минимальных розничных цен, к примеру, на алкоголь. И потом, установление минимальной цены, вместе с жестким контролем, даст возможность уменьшить контрабанду сигарет из Украины в ЕС, ведь разница в цене пачки у нас и за западной границей просто колоссальна.

Самое интересное, что некоторые табачные компании выступают против минимальных цен, что, казалось бы, противоречит логике бизнеса, ведь по идее, они должны быть заинтересованы в повышении цен, для увеличения прибыли. Но в данном случае неконкурентная борьба, наверное, преобладает.

Скорее всего, в ближайшее время мы станем свидетелями горячих дискуссий, и будем надеяться, что ни бюджет, ни население от них не

пострадають (<http://blog.ubr.ua/praktika-biznesa/igra-v-imitaciu-igry-na-povyshenie-13663>). – 2016. – 23.05).

***

Блог на сайті: Обозреватель

Про автора: Сергій Старенький, экс-голова Державної пенітенціарної служби України

Що ж робити з Пенітенціарною службою?

Ну ОК, Мінюст зганьбився з своєю презентацією «реформи».

Але ви спитаєте – що ж дійсно треба зробити?

Необхідно змінити не вівіску та колір форми, а систему взаємовідносин персоналу служби та в'язнів, мінімізація корупційних ризиків і можливостей для порушення прав людини в установах. Не тільки документувати і саджати корупціонерів, а усувати самі можливості для корупції.

Взагалі при обговоренні змін у пенітенціарній роботі необхідно враховувати думку не тільки в'язнів, правозахисних організацій, та європейських експертів, але й думку громадян, які потерпіли від злочинів в'язнів, та які мають право та гарантії від держави на відшкодування завданої їм шкоди.

Отже:

- Передача системи медобслуговування до відання МОЗ.

В даний час лікарі підпорядковані тому ж керівнику, який відповідає за організацію відбування покарання. Це дозволяє начальникам колоній і СІЗО зловживати наданням або ненаданням меддопомоги.

Необхідно, щоб медпрацівники Були підпорядковані МОЗ, що дозволить уникнути виконання ними незаконних наказів (приховування побиття, ненадання меддопомоги, фальсифікація хвороб...). Також, в такому разі, меддопомога в'язням не буде відрізнятися від стандартів її надання всім громадянам України.

- Зміна принципу оцінки можливості умовно-дострокового звільнення на незалежний від адміністрації колонії.

Зараз УДЗ застосовується судом за характеристиками, які надає начальник колонії. Йому не завжди це вигідно (матеріальна зацікавленість, необхідність в робочій силі...), тому його оцінка виправлення в'язня не є об'єктивною і неупередженою.

Треба, щоб оцінку ступеню виправлення робила опікунська комісія при облдержадміністраціях, куди б входили незалежні психологи, депутати місцевого рівня, представники громадськості, духовенство. Вони повинні приймати рішення про виправлення/невиправлення в'язня, та клопотати перед судом про розгляд цього питання.

– Врахування думки потерпілого при вирішенні питання про дострокове звільнення.

Хоча це і передбачено КПК України, зараз суди не повідомляють потерпілих про призначення дати вирішення цього питання.

- Відмова від централізованої закупівлі продуктів на всю систему у

центральному апараті.

Тільки децентралізація та максимальна закупівля продуктів харчування у сільськогосподарських колоній самої служби.

- зміна системи організації харчування в'язнів на кейтерінг та аутсорс

Зараз в'язні готують собі самі, не маючи ні освіти ні досвіду. З тих продуктів, які централізовано закупляє корумпований центральний апарат ДПтСУ. Суми відкатів досягають 50 %.

Необхідно перевести харчування на закупівлю вже готових сніданків\обідів\вечерь. З урахуванням економії на відкатах, зарплатах працівників харчоблоків, вартості енергоносіїв, крадіжок з харчоблоків – вартість харчування в'язня буде приблизно такою ж як вартість харчування солдата.

- Надання держзамовлення підприємствам колоній.

Прийняття постанови КМУ про перелік товарів для обов'язкового держзамовлення виробництвам колоній дасть можливість завантажити підприємства, надасть роботу в'язням. Робота підприємств носить не тільки прибутковий характер, але і дозволяє в'язню перевиховуватись, покращувати свій побутовий добробут, відшкодувати завдану потерпілим або державі шкоду.

Прибуток підприємств також буде направлятися тільки на покращення стану колоній.

- Надання можливостей засудженим придбавати додаткові блага (покращене харчування, Інтернет, кабельне ТВ та ін), але тільки за рахунок зароблених в колонії грошей.

Можливість придбання додаткових благ тільки за зароблені кошти буде стимулювати в'язня до праці та заробляння грошей.

Дана пропозиція можлива лише при завантаженості установ роботою, отже йде в комплексі із держзамовленням (див. вище)

– Вирівняння балансу між правами та обов'язками засуджених і ув'язнених.

– Вирівняння балансу між правами та обов'язками персоналу.

В даний час, внаслідок не продуманих та шкідливих змін у кримінально-виконавче законодавство останніх років, вони вкрай розбалансовані та призводять до безвідповідальності та зацікавленості в корупції і персоналу і в'язнів.

- Гідна оплата роботи персоналу.

Не менше, а навіть трохи більше ніж в поліції. Зараз на роботу в ДПтСУ йдуть за остаточним принципом – ті, хто не зміг пройти ні в СБУ, ні в ЗСУ, ні в Поліцію ні в інші правоохоронні органи, або їх звідти вигнали! Рівень знань, відповідальності та підготовки вкрай низький. Хоча саме співробітники ДПтСУ щоденно контактують із злочинцями та повинні їх перевиховувати. Зарплати ж в них зараз мінімальні.

- Побудова ефективної системи пробації – «нагляду на волі» (мінюст повинен був її запустити ще минулого року, але не розуміє що це таке)

Саме система пробації дасть можливість не саджати в тюрми таку кількість людей. Ті хто не зовсім зіпсований – зможуть перебувати під наглядом на свободі.

- Введення поняття «приватна тюрма»

Дасть можливість перекласти частину функцій держави по забезпеченню в'язнів на приватний бізнес. Стосується тільки установ відкритого типу!!!

- Збільшення норм мінімальної площі для розміщення засуджених та ув'язнених.

В СІЗО це повинно бути не менше 4 м.кв. на людину (зараз 2,5 м.кв.)

- Поступове перепланування колоній з казарменої системи на блочну (по 2-4-6 осіб в приміщенні).

Тільки перебування в приміщеннях кімнатного типу, дає людині можливість відчутти себе людиною та працювати над собою. Зараз в'язні перебувають в «бараках» по 30-60 чоловік, де не йдеться про приватність взагалі.

Це тільки першочергові кроки. Роботи попереду дуже багато (<http://obozrevatel.com/blogs/61920-scho-zh-robity-z-penitentsiarnoyu-sluzhboyu.htm>). – 2016. – 24.05).